

Van Egmond

door

B. de Keijzer

Inleiding

Veel feiten, die gepubliceerd zijn over de familie Van Egmond, zijn ontleend aan het *Chronicon Egmundanum*, dat Johannis à Leydis heeft samengesteld tussen 1477 en 1484.¹ Daarna zijn meerdere publicaties verschenen, die uitgebreid ingaan op de genealogie en het wel en wee van de familie.² Bij het bestuderen van de oudste generaties ontstonden hier en daar vraagtekens. Reden om de genealogie van de familie Van Egmond opnieuw samen te stellen aan de hand van het oorspronkelijke bronnenmateriaal.

In de Abdij van Egmond werd aanvankelijk de paasstijl gehanteerd.³ Meilink heeft bij het dateren van de oorkonden de Kerststijl aangenomen.⁴ Bij de datering van oorkonden in het Oorkondenboek van Holland en Zeeland tot 1299 is bij sommige oorkonden uitgaande van de abdijsvermelding dat is uitgegaan van ‘de veronderstelling dat de paasstijl is gehanteerd’. In een toelichting blijkt dat niet altijd even duidelijk is welke stijl wordt gehanteerd en er geen scherpe begrenzingen zijn wanneer de stijl eventueel veranderde.⁵ Het is overigens niet de eerste keer dat deze problematiek is gesignaleerd.⁶ Bij het opstellen van de genealogie is de datering van het Oorkondenboek aangehouden met dien verstande dat in de voetnoten ook verwezen wordt naar de door Meilink gemaakte regesten met diens datering.

Een belangrijke bron voor de opbouw van de genealogie Van Egmond is het necrologium van de abdijsvermelding, een document dat slechts bekend is uit een niet al te betrouwbaar afschrift gemaakt door Baldewinus de Haghe uit 1530.⁷ Het bevat overlijdensdata, die in andere bronnen niet voorkomen en dat geldt niet alleen voor de familie Van Egmond, maar ook voor andere families. In de ‘Egmondse annalen uit de veertiende eeuw’ staan ook overlijdensdata.⁸ Beide bronnen zijn echter niet altijd in overeenstemming met elkaar.

---

¹ *Opusculum de gestis regalium abbatum monasterii sancti Athalberti ordinis sancti Benedicti in Egmonda*, een kroniek van de abten van Egmond, geschreven tussen 1477 en 1484 in opdracht van abt Nicolaus van Adrichem. Gepubliceerd door Antonius Matthaëus: *Cronicon Egmundanum, seu Annales regalium abbatum Egmundensium*, Leiden 1692.

² Te noemen o.a.: P. Cornelissonij Bockenberghij (P.Cz. Bockenbergh), *Egmondanorum; Potentissimae Hollandiae gentis: Historia et Genealogia* (Leiden, 1589); W. van Gouthoeven, *D'oude Chronijcke ende historiën van Holland (met West-Vriesland), van Zeeland ende van Utrecht* (Dordrecht, 1620); W.A. Beelaerst van Blokland, De afkomst van het geslacht van Egmond van Merenstein, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 32 (1914); P. Beelaerts van Blokland, De oudere generaties van het geslacht der Heeren van Egmond, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 56 (1938), en A.W.E. Dek, *Genealogie der Heren en Graven van Egmond* (Zaltbommel, 1970); J.W. Groesbeek, *Middeleeuwse kastelen van Noord-Holland* (Rijswijk, 1981).

³ R. Fruin, *Handboek der chronologie* (Alphen aan den Rijn, 1934), blz. 100. De verdere conclusies zijn achterhaald.

⁴ Meilink, Abdij Egmond. Inleiding, blz. 103. Zijn bevindingen zijn tegengesproken.

⁵ OHZ III. Inleiding tot deel II, blz. xxii-xv.

⁶ Kort, Familie van Voorne, blz. 35-37.

⁷ Hoek, Rhon, kolom 254.

⁸ A. Hulshof, Egmondse annalen uit de veertiende eeuw, in: *Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap*, 35e deel (1914).

Vooraf zal aandacht besteed worden aan het voogdijschap (advocatuur) van de abdij Egmond die de familie Van Egmond meestal voor het leven uitoefende. Daarom is er altijd verondersteld dat er een familieverwantschap moet zijn geweest met het geslacht dat in de 12^e eeuw deze functie eveneens vervulde. Deze veronderstelling heb ik nader onderzocht en heeft geleid tot een geheel andere visie op de opeenvolgende generaties.

De belangstelling naar dit geslacht vloeit voort uit het feit dat er vele familiebanden met andere families, vooral met die Van Egmond en Waterland (Persijn – van Putten), zijn en vanwege het onderzoek naar het fenomeen ‘borgen zijn familie’.⁹

Emmen, 2024 (8 mei).¹⁰

*De voogden van de abdij Egmond*¹¹

De abdij van Egmond is in de 10^e eeuw gesticht door het West-Friese gravengeslacht en als zodanig oefenden de graven het voogdijschap over de abdij uit. De taak van de ‘advocaat’ (voogd) was veelomvattend; hij beschermde en vertegenwoordigde de abdij in wereldse zaken, oefende samen met de abt de rechtspraak uit, hield toezicht op het beheer van goederen etc. Om zich te ontlasten van deze veelzijdige taak was het op een bepaald moment onvermijdelijk om een ‘subadvocatus’ (ondervoogd) aan te stellen. Deze ambtenaar werd belast met het merendeel van de taken, waarbij vooral het uitoefenen van de lage rechtspraak een belangrijk onderdeel vormde. Door de uitgebreide volmacht en vervanging van de voogd werd op den duur in oorkonden geen onderscheid meer gemaakt tussen ‘advocatus’ en ‘subadvocatus’.

Toen de abdij in macht en aanzien toenam, trachten ze de advocatuur in te nemen en bond de strijd aan met de graven en de met door hun aangestelde ambtenaren. Dit leidde er toe dat graaf Dirk VI (1121-1157) mede namens zijn moeder, Petronella, de aan hem toebehorende abdij op 29 februari 1140 aan de Paus afstond; het ging niet alleen om de abdij Egmond maar ook de abdij Rijnsburg.¹² In praktijk veranderde er niets.

In een oorkonde uit 1143 inzake de abdij van Egmond (wijding van de kerk door Hardbert, bisschop van Utrecht) komt onder de ‘viris clarissimis’ (hooggeplaatsten) voor Berenwoldus, ‘eiusdem ecclesie advocato’.¹³

Op een zeker moment was een geschil ontstaan tussen het convent van Egmond en Dodo, zoon van Berenwoldus, waarin graaf Floris II moest bemiddelen. Op 3 oktober 1174 was het zover. Hij begon met de aanwezigen er aan te herinneren dat de graven van Holland de wettige voogd van de kerk van Egmond waren, en dat de voogd (lees: ondervoogd) zijn rechten aan hem en niet aan de abt ontleende. Echter, hierna besliste hij dat voortaan de graaf en de abt samen voor

---

⁹ B. de Keijzer, *Borgstellingen in 1227, 1261 en 1266, Van Egmond, Haarlem en Waterland (Persijn – Van Putten)* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

¹⁰ Deze nieuwe versie is afgesloten op 12 augustus 2024 nadat zich nieuwe feiten hebben aangediend. Eventuele aanvullingen en verbeteringen op deze publicatie s.v.p. richten aan de webmaster van HoGenDa: webmaster@onsvoorgeslacht.nl

¹¹ Hof, Egmond, blz. 39, 49; Groesbeek, Kastelen, blz. 190-191; Kort, Leenkamer Abdij Egmond (1998), blz. 105 (leen 53).

¹² OHZ I no. 120, d.d. 29-2-1140.

¹³ OHZ I no. 121, d.d. 1143 [7 oktober of later]; Muller, Oudste goederenlijst van de abdij Egmond, blz. 54, d.d. 1143: ‘In eadem littera Hardberti pontificis post Gherardum de Theiling ponitur Berewoldus advocatus’.

de uitoefening van de lage jurisdictie een voogd zullen kiezen en tevens dat de voogd zijn ambt niet in leen houdt maar tot wederopzeggens.¹⁴ In 1200, na het overlijden van Dodo, heeft Wouter I van Egmond de voogdij ‘geüsurpeerd’.¹⁵

Nog tijdens of kort na afloop van de Loonse Successieoorlog (1203-1213) zag de abt kans om in 1213 de benoeming van de voogd geheel naar zich toe te trekken en gaf de voogdij aan Willem I van Egmond *erfelijk* in leen.¹⁶ Nadat graaf Willem I uit Noord-Frankrijk was teruggekeerd,¹⁷ werd in 1215 de belening herroepen en behield Willem I van Egmond de voogdij *voor zijn leven*.¹⁸ Toch bepaalde Hendrik I, abt van Egmond, eind 1226 dat als heer Willem van Egmond overlijdt zonder wettige zoon na te laten zijn oudste dochter hem zal opvolgen in de voogdij en in alle goederen die hij van de abdij in leen houdt, en indien hij ook geen dochter nalaat zijn oudste wettige broer.¹⁹ Daarmee werd de uitspraak van graaf Willem I teniet gedaan. De voogdij was nu een *onversterfelijk* leen geworden. Het resultaat is dat de abt heeft gewonnen én de graven zich er bij hebben neergelegd.

De oudste generaties van de heren van Egmond

De voogdij is na het overlijden van voornoemde ‘Dodo, filius Berenwoldus’ in 1200 vacant gekomen, en is door Wouter I van Egmond naar zich toegetrokken. De precieze gang van zaken valt noch in oorkonden noch in kronieken terug te vinden. De veronderstelling is dan ook dat hier een nauwe familieverwantschap aan ten grond heeft gelegen, maar daarover was niets bekend. Als gevolg daarvan begint de genealogie van de familie Van Egmond in de meeste publicaties met voornoemde Wouter I van Egmond.

Groesbeek heeft zich uitvoerig met dit dilemma bezig gehouden. Hij haalt daarbij naar voren dat in een kroniek wordt verhaald dat Dodo een broer Albrecht (= Allard) had die in 1168 bij een gevecht te Schoorl tegen de West-Friezen omgekomen was. Deze Dodo was op dat moment ‘heer van Egmond en advocaat van de abdij’. Zijn *neef* (sic!) Wouter volgt hem op nadat Dodo kinderloos was overleden. Waarom zouden wij twijfelen aan de juistheid van dit verhaal? Want zo stelt hij verder: ‘Beginnen we de stamboom met Wouter I van Egmond door het voorgeslacht af te kappen, dan staan we direct voor de vraag: wie was dan *wel* de vader van Wouter en hoe heeft deze de advocatie gekregen; vooral rijst deze vraag, als men aanneemt, dat dit een erfelijk leen was’. Er is geen enkele aanleiding om te veronderstellen dat met Wouter I van Egmond een ander geslacht zijn intrede in Egmond heeft gedaan. Indien dat wel het geval geweest was, zouden de annalen daar ongetwijfeld melding van hebben gemaakt.²⁰

Hij heeft met voorgaande wel een punt. Het is bijna ondenkbaar dat een ander geslacht buiten de mannelijke lijn om de status van ‘heer van Egmond en advocaat van de abdij’ kan verwerven of naar zich toe kan trekken zonder dat dit in de bronnen tot uitdrukking zou komen.

Tot voor kort bestond het geslacht Van Egmond uit twee takken. De eerste begint met Wouter I van Egmond en de tweede met IJsbrand van Egmond, en diens broers Allard en Floris. De

---

¹⁴ OHZ I no. 169, d.d. 3-10-1174; Hulshof, Egmondse annalen, blz. 56, d.d. 1174: ‘Florencius 3, Hollandie comes x, declaravit se advocatum legitimum scilicet Dodonem Berenwoldi ex conducto et quod advocaciam non ex beneficio sed ex conducto tam diu teneat quam diu utile videtur abbati et comiti’.

¹⁵ Bockenberg, Van Egmond, blz. 21.

¹⁶ OHZ I 341, d.d. 1213.

¹⁷ Dek, Graven van Holland, blz. 15. Graaf Willem I steunde de Engels-Welfische coalitie en werd in 1214 bij Bouvines gevangen genomen.

¹⁸ OHZ I no. 357, d.d. 28-8-1215; Meilink, Abdij Egmond, regest 24, d.d. 28-8-1215.

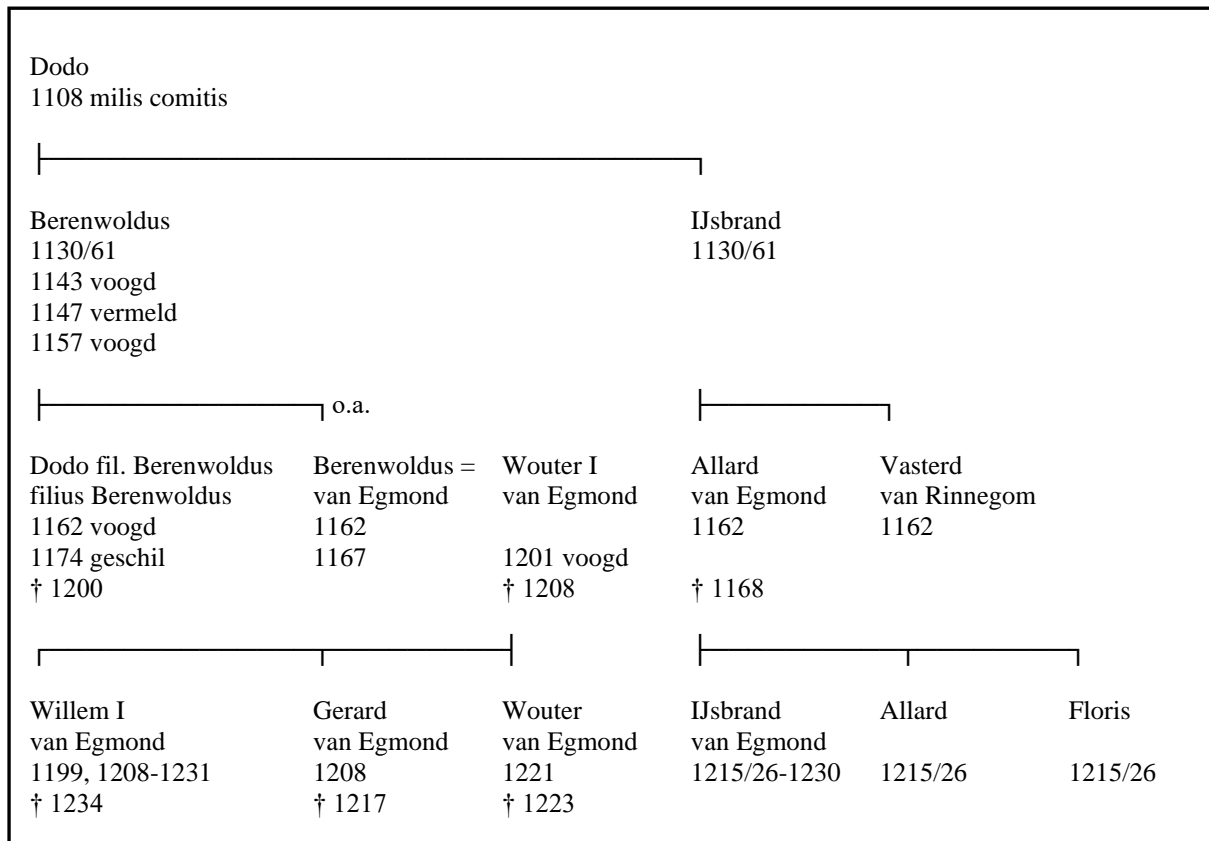
¹⁹ OHZ II no. 467, d.d. [1-24]-12-1226; Meilink, Abdij Egmond, regest 27, d.d. december 1226.

²⁰ Groesbeek, Kastelen Noord-Holland, blz. 192.

tweede tak komt in de bronnen iets later voor en valt chronologisch samen met de generatie van de kinderen van Wouter I van Egmond.

Mijn veronderstelling is dat Wouter I van Egmond identiek is aan Berenwoldus, vermeld 1162 als broer van Dode, zoon van Berenwoldus, en Berenwoldus van Egmond, vermeld in 1167 als getuige. De naam Berenwoldus is een ‘tweestammige’ Germaanse naam en bestaat uit ‘bern’ en ‘wold, woud, wout’. Met andere woorden Wouter is de ingekorte naam voor Berenwoldus, zoals bijvoorbeeld Dirk een inkorting is van Theodericus.

Met deze aanname lossen zich als vanzelf de vraagpunten op en vallen de puzzelstukjes op zijn plaats. Een en ander kan als volgt in beeld worden gebracht (geneagram 1).

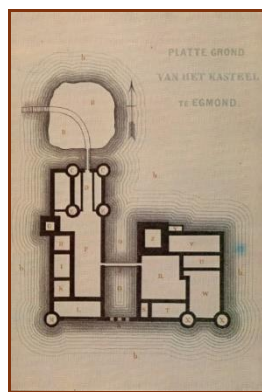
Geneagram 1. De oudste generaties van het geslacht Van Egmond.

Kasteel (Egmond op de Hoef)²¹

Wanneer het kasteel, Egmond op de Hoef, gesticht is, is niet duidelijk. Maar op de plattegrond (afb. 1) valt een rondeel, gesitueerd ten noorden van het kasteel en met een brug verbonden, te zien. Door de bijna ronde vorm is er een overeenkomst met de oudere verdedigingswerken, zoals Teylingen, burcht van Leiden, burcht van Voorne. Het is dus heel goed mogelijk dat de bouw daarvan verder terug reikt in de tijd; dus mogelijk gebouwd door de voorgangers van Wouter I van Egmond.

²¹ J. van Lennep en W.J. Hofdijk, *Merkwaardige kasteelen in Nederland, deel I* (Amsterdam, 1854), blz. 23-46; J.W. Groesbeek, *Middeleeuwse kastelen van Noord-Holland* (Rijswijk, 1981); Arnold C.M. Burger, *Het kasteel van Egmond. Een schets van de ontwikkeling van het slot 'Slot op den Hoef'* (Schoorl, 1988).

Hiervoor is al aangehaald dat gedurende de jaren 1203-1213 zich de zogenaamde Loonse Successieoorlog afspeelde. Dat wil zeggen de strijd over de opvolging in het graafschap tussen Ada, de dochter van graaf Dirk IV, met haar echtgenoot Lodewijk II, graaf van Loon, en haar oom Willem. Haar echtgenoot streed met wisselende kansen om het graafschap, maar was op den duur aan de verliezende hand. In deze strijd koos Wouter I van Egmond de zijde van Willem. In 1203 deed de graaf van Loon enkele invallen in Holland, waarbij hij een aantal kastelen verwoestte. Eén van deze kastelen was die van Wouter I van Egmond dat volledig verbrandde. In deze rumoerige tijd – zo vertellen de kronieken ons – wilde Franco, abt van Egmond, in de kerstnacht van 1205 vergezeld van zijn mannen wraak nemen op Wouter I van Egmond, denkkelijk omdat hij de advocatie en de leengoederen van Dode had ingenomen. Hij werd gewaarschuwd en overviel zelf in die bewuste nacht de abt en zijn gevolg, zodat hij zich ternauwernood binnen de muren van de abdij kon veilig stellen, en machteloos moest toezien dat de abdijsmolen en de grafelijke stallen op het kloosterrein in vlammen opgingen.

Afb. 1. Plattegrond van het kasteel te Egmond.²²

Toen graaf Willem I op de hoogte was gesteld van deze onbezonnen ongeregeldheden heeft hij op oudejaarsdag 1205 Wouter I van Egmond onverwacht gevangen genomen, en op de toren te Heemskerk gevangen gezet. Nadat hij ontslagen was uit gevangenschap kon hij in 1206 beginnen met de bouw van een nieuw kasteel. Door zijn overlijden in 1208 zal de afbouw door zijn zoon en opvolger, Willem I van Egmond, ter hand zijn genomen.

In 1315 zou het kasteel opnieuw zijn verwoest door een bende West-Friezen. Juist toen Wouter II van Egmond met zestig man deel nam aan een tocht naar Vlaanderen. Bij terugkeer zou hij het kasteel niet meer hebben herbouwd. Zijn zoon en opvolger, Jan I, heer van Egmond, zou de herbouw voor zijn rekening nemen. Hierna zijn regelmatig verfraaiingen aangebracht, evenals herstel- en herbouw werkzaamheden verricht. Het doek voor het kasteel viel definitief toen door de militair-gouverneur, Dirk van Sonoy, op 7 juni 1573 het kasteel in brand werd gestoken om de Spanjaarden een steunpunt te ontnemen bij hun voorgenomen aanval op Alkmaar.

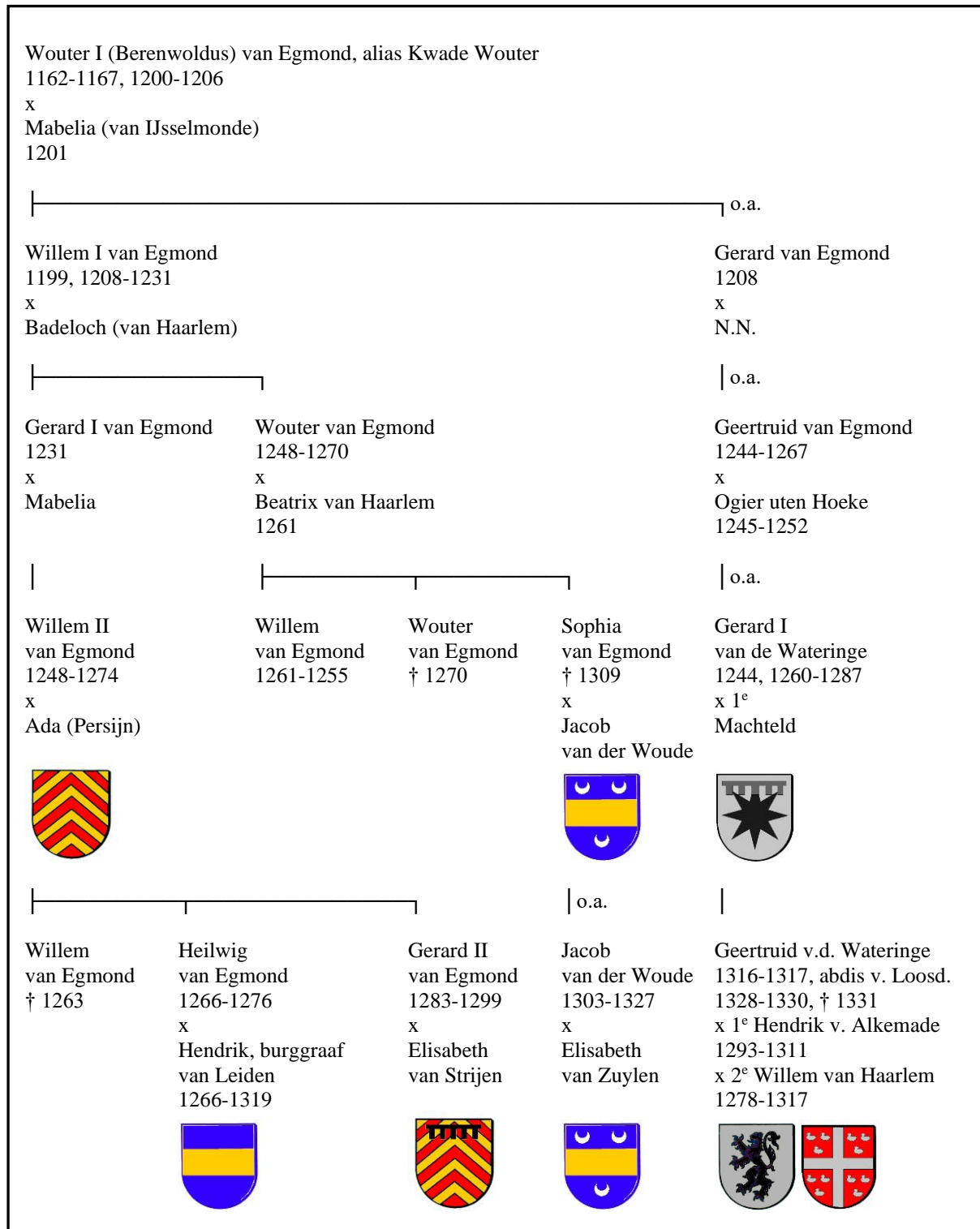
Heraldiek

Het wapen van de het geslacht Van Egmond kan worden beschreven als ‘gekeperd van goud en rood van twaalf stukken’. Gekroonde helm en als helmteken ‘een uitkomend rood hert met

---

²² Van Lennep e.a., Merkwaardige kasteelen, deel I, blz. 40/41.

gouden gewei'.²³ Opvallend is dat van de familie Van Egmond weinig zegelmateriaal bewaard is gebleven (geneagram 2).

Geneagram 2. Wapenschouw.

²³ Rietstap, Wapens, blz. 326. Het stamhuis te Egmond op den Hoef.

Genealogie

I. *Dodo*, ‘miles comitis’ (1108), vermeld 1108.

Het is niet helemaal zeker of Dodo inderdaad de vader is van Berenwoldus en IJsbrand. De traditie beschouwt hem als vader van Berenwoldus.²⁴ Ook de vernoeming van Dodo, zoon van Berenwoldus, in dat geval naar zijn vaderlijke grootvader draagt bij aan de ondersteuning van de filiatie. Een doorslaggevend bewijs ontbreekt echter.

Op verzoek van Adallard, abt van Egmond, werd door graaf Floris II op 12 april 1108 de burgers van Heiloo ontheven van het betalen van begrafeningsgeld maar op voorwaarde dat zij de tienden van hun veldgewassen en vee zouden afdragen. Onder de getuigen wordt Dodo ‘miles comites’ vermeld.²⁵

Kinderen:

1. *Berenwoldus*, volgt II-a.
2. *IJsbrand*, volgt II-b.

II-a. *Berenwoldus*, voogd van de abdij Egmond (1143), vermeld 1130/61, 1143, 1147, 1157,²⁶ overl. voor 28 augustus 1162.

Uit een ongedateerde aantekening blijkt dat Wouter, abt van Egmond (1130-1161), van Berenwoldus en IJsbrand een vierde deel van het land, dat van Heike en Luva was geweest, gelegen in ‘Haregan’ en ‘Grothen’, heeft gekocht en weer aan hun verpachtte voor acht ‘uncias’ per jaar.²⁷

In 1143 bevestigt Hardbert, bisschop van Utrecht, de inhoud van een pauselijk privilege van 29 februari 1140 dat hij bij de inwijding van de kloosterkerk van Egmond op 7 oktober 1143 heeft laten voorlezen, en bekrachtigt de gift gedaan door de graaf en gravin, Dirk VI en Sophia, van land, gelegen bij Gouda, die zij bij gelegenheid van de wijding van de kloosterkerk hebben gedaan. In 1143 waren aanwezig de ‘viris clarissimis’ (hooggeplaatsten) Gerard van Teilingen, Berenwoldus, ‘advocato’, Arnoud Spiker, Alwinus, burggraaf van Leiden.²⁸

Kinderen:

1. *Dodo, filius Berenwoldus*, voogd van de abdij Egmond (1162),²⁹ vermeld 1162, 1172,³⁰ 1174, overl. 1200.³¹

---

²⁴ Groesbeek, Kastelen, blz. 190, 193. Met onbegrijpelijke overliddensjaren.

²⁵ OHZ I no. 94, d.d. 14-4-1108.

²⁶ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 55, d.d. 1157: ‘Nota quod in sequenti littera venerabilis abbatis Walteri ponitur Berewoldus ecclesie advocatus et eo tempore fuerunt plures advocati scilicet quilibet infeodati. De isto Berewoldo presesserunt Egmondedses nusquam pntur Egmondenses domini nes inveniuntur in Kalendario Egmondedsis monasterii’.

²⁷ Muller, Oudste goederenlijst van de Abdij Egmond, blz. 23: ‘Domnus abbas Walterus emit a Berewaldo et Isbrando quartam terre, quam habucrunt Heike et Luva, iacentem in Haregan et in Grothen, que singulis annis persolvit octo uncias’.

²⁸ OHZ I no. 121, d.d. 1143 [7 oktober of later]; Muller, Oudste goederenlijst van de abdij Egmond, blz. 54, d.d. 1143: ‘In eadem littera Hardberti pontificis post Gherardum de Theiling ponitur Berewoldus advocatus’.

²⁹ Kort, Leenkamer Abdij Egmond (1998), blz. 105 (leen 53).

³⁰ Hof, Egmond, blz. 56, d.d. 1172: ‘Nec Dodo dicitur hic miles aut dominus de Egmonda sicut nec pater ejus Berewoldus supra et melius patet anno lxxiiii infra super advocacia’.

³¹ Bockenbergh, Van Egmond, blz. 21.

Op 28 augustus 1162 verklaart graaf Floris III dat hij de kerk van Vlaardingen, die door zijn vader Dirk VI ten onrechte was gehecht aan de hofkapelanie, heeft gerestitueerd aan de abdij Egmond, waarbij vele getuigen aanwezig waren w.o. ‘Dodo advocatus et fratres eius Theodericus, Berwoldus, Werenboldus’.³²

In het geschil ontstaan tussen het convent van Egmond en ‘Dodonem, filium Berwoldi’, beslist graaf Floris II op 3 oktober 1174, ondanks dat de graaf van Holland de wettige voogd van de kerk van Egmond was, dat in het vervolg de graaf en de abt samen voor een voogd zullen kiezen, die zijn ambt niet in leen doch tot wederopzeggens mag houden.³³ Ter aanvulling hierop werd voor de duidelijkheid genoteerd dat voornoemde Dodo drie broers had, namelijk: ‘Theodericus, Berenwoldus et Werenboldus’.³⁴

2. *Theodericus*, vermeld 1162, 1174.
3. *Wouter I (Berenwoldus) van Egmond, bijgenaamd ‘Kwade Wouter’*, volgt III-a.
4. *Werenboldus*, vermeld 1162, 1174.

II-a. *Wouter I (Berenwoldus) van Egmond, bijgenaamd ‘Kwade Wouter’*, voogd van de abdij Egmond (1201), ‘militis’ (1208) (postuum), vermeld 1162-1167, 1200-1206, overl. 13 september 1208,³⁵ tr. *Mabelia (van IJsselmonde)*,³⁶ vermeld 1201, dr. van (Gerard van IJsselmonde) en vermoedelijk een dochter van Hugo van Voorne.

Graaf Philips van Vlaanderen en graaf Floris III van Holland beëindigen hun geschillen en leggen dat vast in een verdrag gedateerd 7 maart 1167, onder de getuigen van de graaf van Holland o.a. Berenwoldus van Egmond.³⁷

Op 3 november 1200 wordt een verdrag gesloten tussen Hertog Hendrik I van Brabant en graaf Dirk VII van Holland, onder de ‘homines comitis’ trad o.a. als getuige op ‘Walterus de Eogmonde’.³⁸ In 1201 verklaren graaf Dirk VII van Holland en heer Hugo van Voorne dat Wouter van Egmond en Anton van Gelmen voor het zielenheil van hunzelf, van hun beider vrouwen (Mabelia en Heilwif) en van Hugo van IJsselmonde, het land Albrandswaard aan de kerk Ter Doest hebben geschonken.³⁹ In 1203 beleent graaf Dirk VII en Aleid, zijn vrouw, Gerard van Haarlem erfelijk met de tiende van Heemskerk, waarbij o.a. als getuige aanwezig is Wouter van Egmond.⁴⁰ Merkwaardig is dat hij in de getuigenrij als laatste wordt genoemd; dat wil zeggen dat hij normaliter in rangorde de jongste is. De beleningsakte is overgeleverd in een sterk verkort afschrift. Misschien moet er niet al teveel gewicht aan gehecht worden aan

---

³² OHZ I no. 151 en 152, d.d. 28-8-1162; Hulshof, Egmondse annalen, blz. 56, d.d. 1162: ‘Dodo advocatus et fratres ejus Theodericus, Berwoldus, Werenboldus’.

³³ OHZ I no. 169, d.d. 3-10-1174; Hulshof, Egmondse annalen, blz. 56, d.d. 1174: ‘Florencius 3, Hollandie comes x, declaravit se advocatum legitimum scilicet Dodonem Berenwoldi ex conducto et quod advocaciam non ex beneficio sed ex conducto tam diu teneat quam diu utile videtur abbati et comiti’.

³⁴ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 56, d.d. 1174: ‘Fratres Dodonis tres erant ut ibi patet: Theodericus, Berenwoldus et Werenboldus’.

³⁵ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 58, d.d. 13-9-1208: ‘obiit dominus Walterus de Egmonda; hic pater domini Wilhelmi et Gherardi militum, quamvis cognomento malus, dedit x solidos ad caritatem annuatim primusque Egmondensium Calendario inscriptus’.

³⁶ B. de Keijzer, *Van Riede* (Emmen, 2020). Gepubliceerd op HoGenDa.

³⁷ OHZ no. 160, d.d. 7-3-1167; OGZ no. 326, d.d. 27-2-1168 (!).

³⁸ OHZ I no. 244, d.d. 3-11-1200.

³⁹ OHZ I no. 251, d.d. 1201. Vgl. OHZ II no. 713, d.d. april 1247.

⁴⁰ Kort, Van Haarlem, blz. 4, no. 10 (verloren stukken), d.d. 1203.

de volgorde van de getuigenrij. Tenslotte treedt ‘Walterus de Ecm(unda)’ in 1204 onder de ‘hominus mei’ als getuige op voor graaf Willem I van Holland.⁴¹

Uit dit huwelijk:

1. (...) van Egmond, tr. Simon van Haarlem,⁴² vermeld 1198-1210, 1210/15, overl. tussen 1210 en 1215, zn. van IJsbrand van Haarlem.
2. Willem I van Egmond, volgt IV-a.
3. Gerard van Egmond, volgt IV-b.
4. Wouter van Egmond, vermeld 1221, overl. 29 mei 1223.⁴³

In 1221 worden graaf Willem I en Maria, zijn vrouw, op zekere voorwaarden beleend door hertog Hendrik I van Brabant met de helft van Schakelo, waarbij als getuige o.a. ‘Walterus de Ecmunda’ aanwezig is.⁴⁴ Terzelfder tijd gaf graaf Willem I aan Raas van Gavere 30 pond vlaams in leen te nemen uit de tol te Ammers, en twee valken, waarbij Wouter van Egmond wederom getuigde.⁴⁵

Op 23 juni 1223 schenkt heer Willem I van Egmond voor de zielenheil van zijn broer Wouter van Egmond één morgen land aan de abdij Egmond en één morgen land aan de abdij Rijnsburg.⁴⁶ Het is opmerkelijk dat in de Egmondse annalen uitdrukkelijk staat dat Wouter een zoon is van heer Gerard, terwijl uit voorgaande akte het tegendeel blijkt.

IV-a. Willem I van Egmond, ridder (1208, 1226), voogd van de Abdij Egmond (1213, 1226, 1228),⁴⁷ vermeld 1199, 1208-1231, gesneuveld bij Stadingen (D) 17 mei 1234,⁴⁸ tr. Badeloch (van Haarlem), overl. 27 april 1244,⁴⁹ dr. van Gerard (Malot) van Haarlem.

In 1199 bevestigt graaf Dirk VII, en zijn echtgenote, gravin Aleid, de abdij van Rijnsburg in de aan hun geschonken goederen, waarbij o.a. als getuige optreedt ‘Willelmus de Egmunda’.⁵⁰ Dit optreden van Willem van Egmond is rijkelijk vroeg omdat zijn vader nog in leven is.

---

⁴¹ OHZ I no. 271, d.d. 1204 (2^e helft); USU II, no. 567, d.d. 1204.

⁴² B. de Keijzer, *Borgstellingen in 1227, 1261 en 1266, Van Egmond, Haarlem en Waterland (Persijn – Putten)* (Emmen, 2024); B. de Keijzer, *Van Haarlem* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

⁴³ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 60, d.d. 29-5-1223: ‘obiit Walterus, filius domini Gherardi, qui dedit x solidos annuatim ad caritatem’; Necrologium Abdij Egmond, blz. 112, d.d. 29-5-1223: ‘(obiit) Walterus de Egmunda, qui dedit x β annuatim’.

⁴⁴ OHZ I no. 412, d.d. februari 1221.

⁴⁵ OHZ I no. 413, d.d. [waarschijnlijk februari 1221].

⁴⁶ OHZ II no. 434, d.d. 23-7-1223.

⁴⁷ Kort, Leenkamer Abdij Egmond (1998), blz. 105 (leen 53).

⁴⁸ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 61, d.d. 17-5-1234: ‘(obiit) dominus Wilhelmus de Egmonda, qui capellam construxit in Rynneghem, occisus est in Stadingherlant. Hic eciam legavit x solidos annuatim ad caritatem’; Necrologium Abdij Egmond, blz. 110, d.d. 17-5-1234 [in het handschrift staat letter E (= 18), maar dit moet letter D (= 17) zijn, in die zelfde letterreeks zitten meer fouten, zie: Gerard van Egmond, overl. 1300]: ‘(obiit) Wilhelmus de Egmonda, miles, qui dedit x β annuatim. Iste Wilhelmus, apud Stadingen defunctus, dicitur Capellam in Rijnegem construxisse’.

⁴⁹ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 61, d.d. 27-4-1244 (V Kalendas Maji): ‘obiit Badeloch, domina de Egmonda, que prima ponitur dedisse x solidos annuatim ad caritatem’; Necrologium Abdij Egmond, blz. 108, d.d. 27-4-1244: ‘Badeloch de Egmunda, que dedit x β annuatim’.

⁵⁰ OHZ I no. 238, d.d. 1199.

Lubbert I, abt van Egmond, staat in 1213 toe, dat de abdijvoogdij en de lenen, die Willem van Egmond van de abdij Egmond houdt, bij ontstentenis van een wettige zoon zullen vereven op de oudste in leven zijnde wettige dochter, en bij ontstentenis van een dochter op zijn oudste in leven zijnde wettige broer, steeds op voorwaarde waarop ze ook aan Willem van Egmond zijn verleend.⁵¹ Met deze oorkonde worden de abdijslenen, die door Willem van Egmond in leen had, omgezet van recht lenen in onversterfelijk lenen.

De paus⁵² gelast in 1215 graaf Willem I de abdij Egmond te vrijwaren van overlast.⁵³ Het gaat hier om een geschil tussen de abdij en Willem I van Egmond. In vervolg hierop verklaart op 28 augustus 1215 graaf Willem I dat Lubbert I, abt van Egmond, aan Willem, zoon van Wouter van Egmond, de voogdij en rechten tussen ‘Aremersweet’ en ‘Winnemersweet’, het leen van Willem aldaar uitgezonderd, alsook de halve tol op de kermis van Alkmaar en het reeds in pacht genomen deel van de tolopbrengst aldaar om niet en voor het leven, evenwel niet in leen, te geven.⁵⁴ In een ongedateerde oorkonde verklaart graaf Willem I dat hij de door graaf Dirk VII tussen Bergen en Alkmaar aangelegde dijk heeft laten herstellen, en dat hij het opnieuw in cultuur te brengen land als zijn eigendom beschouwt, maar dat hij aan de abdij Egmond het slikland, gelegen tussen Amerersweet en Winnemersweet, schenkt, waarbij een aantal getuigen optreden w.o. ‘Wilhelmo de Egmonde’.⁵⁵ Gezien de locatie van de schenking en de grote overeenkomst van de getuigenrij met de oorkonde van 28 augustus 1215 lijkt deze ongedateerde oorkonde tegelijkertijd tot stand te zijn gekomen.

In 1221 bestemt graaf Willem I voor de abdij Rijnsburg 200 pond uit de grafelijk inkomsten te Delft, Pijnakker, Maasland en Delft, waarmee de abdij het grafelijk domein te Boskoop zal terugkopen van Gijsbert van Amstel, waarboven zij 50 pond zullen betalen aan de zoons van Gijsbert. Onder getuigen Willem van Egmond.⁵⁶ In 1222 staat graaf Floris IV toe aan Dirk van Wassenaar en Berta, zijn vrouw, dat hun grafelijke lenen in het vervolg onversterfelijk zullen zijn. Als getuige is aanwezig ‘Willelmi de Egmondia’.⁵⁷ In 1223 krijgen de burgers van Westkapelle een zelfde keur als die van Middelburg, waarbij Willem van Egmond getuigt.⁵⁸ Op 23 juli 1223 krijgt heer Willem van Egmond toestemming van graaf Floris IV om van 12 morgen land in de Poel, die hij van hem in leen houdt, er één morgen aan de abdij Egmond en één morgen aan de abdij van Rijnsburg te schenken vrij van alle lasten, diensten en schulden voor de zielenheil van zijn broer Wouter van Egmond.⁵⁹ Op 26 januari 1226 wordt er een uitspraak gedaan over de geschillen tussen Otto II, bisschop van Utrecht, en Floris IV, graaf van Holland. Genoemd onder de ‘homines comitis’ o.a. Willem van Egmond.⁶⁰

Eind 1226 bepaalt Hendrik I, abt van Egmond, dat ingeval heer Willem van Egmond (‘fidei nostro, domino Wilhelmo advocato Egmondensis ecclesie’) overlijdt zonder wettige zoon na te laten zijn oudste dochter hem zal opvolgen in de voogdij en in alle goederen die hij van de

---

⁵¹ OHZ I 341, d.d. 1213.

⁵² Innocentius III was paus van 8 januari 1198 tot zijn overlijden 16 juli 1216.

⁵³ OHZ I no. 353, d.d. [eerste helft 1215].

⁵⁴ OHZ I no. 357, d.d. 28-8-1215; Meilink, Abdij Egmond, regest 24, d.d. 28-8-1215.

⁵⁵ OHZ I no. 356, d.d. [tussen eind 1206 en 27-8-1215].

⁵⁶ OHZ I no. 423, d.d. 1222 [voor 5 februari].

⁵⁷ OHZ II no. 427, d.d. oktober 1222.

⁵⁸ OHZ II no. 430, d.d. mei 1223.

⁵⁹ OHZ II no. 434, d.d. 23-7-1223.

⁶⁰ OHZ II no. 452, d.d. 26-1-1226; OSU II no. 740, d.d. 26-1-1226.

abdij in leen houdt, en indien hij ook geen dochter nalaat zijn oudste wettige broer.⁶¹ Deze oorkonde is opmerkelijk omdat hiermee de uitspraak van graaf Willem I uit 1215 teniet wordt gedaan.⁶²

Tussen 1226 en 1227 verkoopt Emece, abdis van Rijnsburg, een tiend in ‘Aloutgheest’ aan heer Dirk van Raaphorst, die daarna de tiend als een onversterfelijk leen zal houden, waarbij o.a. Willem van Egmond als getuige aanwezig is.⁶³ Op 24 februari 1227 zegt Nicolaas Persijn van Haarlem de abdij van Mariënweerd toe in het ongestoorde bezit te laten van de door hem aan haar voor een schuld van 100 pond in pand gegeven tiend van Heimond. Hij stelt met toestemming van zijn leenheer, graaf Floris IV, enige tienden, gelegen onder Velzen, als onderpand. Zijn borgen zijn: ‘avunculum meum Isbrandum de Harlem, Walterum de Harlem, Willelmum de Ekmunt, Bartholomeus de Harlem’.⁶⁴ In de maand november van het zelfde jaar beleent Hendrik I, abt van Egmond, opnieuw heer Willem van Egmond met alle lenen, waarop hij rechtens aanspraak maakt, en bepaalt de wijze waarop die lenen zullen vererven.⁶⁵ Hendrik I, abt van Egmond, geeft op 16 augustus 1228 aan Willem van Egmond, voogd van de abdij, ‘Altrudelant’ in erfhuur.⁶⁶ Enige maanden later, 25 november, bevestigt IJsbrand, prior van de abdij Egmond, alsmede het convent de overdracht, genoemd in voorgaande oorkonde, hoewel zij aanvankelijk er niet mee eens waren.⁶⁷

Op 14 januari 1230 ontslaat Arnout, abt van Egmond, op wens van graaf Floris IV, en op raad van het convent en ‘Willelmi de Egmonde, advocati nostri’ de dienstlieden van de Abdij en hun nakomelingen, wonende tussen de beek in ‘Galenvort’ en de parochie Castricum tegen betaling van een som geld, etc. Bij deze aangelegenheid waren vele getuigen aanwezig.⁶⁸ Willem van Egmond treedt op 24 april 1230 als getuige op voor Arnoud, abt van Egmond.⁶⁹ Nicolaas Persijn van Haarlem en Willem van Egmond krijgen van graaf Floris IV op 29 april 1230 het land, dat buiten de dijk van Petten en Groet ligt, met het recht om het te bedijken en in vrije eigendom uit te geven, en beleent hen met het ambachtsgerecht en de tienden aldaar.⁷⁰ Tussen 1230 en 1231 verleent graaf Floris IV aan de bewoners van het land van de Abdij van Rijnsburg, gelegen in Warmonderbroek, schotvrijdom. Getuige o.a. Willem van Egmond.⁷¹

Blijkens berichtgeving heeft Willem van Egmond een kapel laten bouwen in Rinnegom.⁷² Op gezag van paus Gregorius IX (1227-1241) is Floris IV, graaf van Holland, met zijn gevolg in 1234 op kruistocht gegaan naar ‘Stadingerlant’ in het bisdom Bremen, omdat daar door het volk alle ‘papen ende die clerken’ waren verdreven. Hij rustte 300 schepen uit, waarmee hij in

---

⁶¹ OHZ II no. 467, d.d. [1-24]-12-1226; Meilink, Abdij Egmond, regest 27, d.d. december 1226.

⁶² OHZ I no. 357, d.d. 28-8-1215; Meilink, Abdij Egmond, regest 24, d.d. 28-8-1215.

⁶³ OHZ II no. 477, d.d. 1226/27.

⁶⁴ OHZ II no. 468, d.d. 24-2-1227.

⁶⁵ OHZ II no. 476, d.d. november 1227; Meilink, Abdij Egmond, regest 28, d.d. november 1227.

⁶⁶ OHZ II no. 480, d.d. 16-8-1228; Meilink, Abdij Egmond, regest 29, d.d. 16-8-1228.

⁶⁷ OHZ II no. 481, d.d. 25-11-1228; Meilink, Abdij Egmond, regest 30, d.d. 25-11-1228.

⁶⁸ OHZ II no. 496, d.d. 14-1-1230; Meilink, Abdij Egmond, regest 31, d.d. 14-1-1230.

⁶⁹ OHZ II no. 501, d.d. 24-4-1230.

⁷⁰ OHZ II no. 439, d.d. 29-[4-]12[24]. De oorkonde bevat behalve het jaartal 1230 twee dateringselementen, namelijk: (1) tertio kl. martii (= 27 februari), en (2) feria secunda proxima post dominicam Misericordia (= 29 april). Het eerste dateringselement is door de oorkondebewerker geamendeerd in ‘tertio kl. maii’ (= 29 april). Waarom het jaartal geamendeerd is, is onduidelijk en bovendien onjuist. Het komt zelden voor dat als de vader (Jan Persijn) nog in leven is een zoon (Nicolaas Persijn van Haarlem) onafhankelijk rechtshandelingen aangaat.

⁷¹ OHZ II no. 523, d.d. 1230/31.

⁷² Hulshof, Egmondse annalen, blz. 61; Necrologium Abdij Egmond, blz. 110.

eigen persoon zijn strijdlieden voorging en de Wezer op voerde. Daar verenigde hij zich met Hendrik, hertog van Brabant, en diens troepen. Tijdens deze expeditie is Willem van Egmond op 17 mei 1234 gesneuveld. Op 24 juni vond tenslotte een beslissende en bloedige veldslag plaats waarbij bijna 2.000 Stadingers sneuvelden. Overblijvende mannen, vrouwen en kinderen werden verdreven en vluchtten naar (Oost-)Friesland.⁷³

Uit dit huwelijk:

1. *Gerard van Egmond*, volgt V-a.
2. *Wouter van Egmond*, volgt V-b.

V-a. *Gerard van Egmond*, voogd van de Abdij Egmond (1235), ridder (1242) (postuum), vermeld 1235, overl. 25 december 1242,⁷⁴ tr. *Mabelia*, overl. 20 april 1262.⁷⁵

Gerard, voogd van Egmond, verkoopt op 13 oktober 1235 zijn leengoed, gelegen te Dreischor, behalve ‘Rippertshoorde’, aan Willem, ruwaard van Holland, die dat land vervolgens aan Hendrik Buffel erfelijk in leen heeft gegeven.⁷⁶ In aansluiting hierop werd Hendrik Buffel door Willem, ruwaard van Holland, in november beleend met het goed te Dreischor dat heer Willem, voogd van Egmond, vroeger in bezit heeft gehad.⁷⁷

Uit dit huwelijk:

1. *Willem II van Egmond*, volgt VI-a.

VI-a. *Willem II van Egmond*, knaap (1261), ‘nobilis viri’ (1265), ridder (1278), voogd van de Abdij Egmond (1283, 1301),⁷⁸ vermeld 1248-1303, overl. 29 maart 1304,⁷⁹ tr. *Ada (Persijn)*, overl. 20 januari 1297,⁸⁰ dr. van Nicolaas Persijn van Haarlem en (Alverade) van Voorne.

Lubbert II, abt van Egmond, draagt op 8 oktober 1248 aan ‘Willelmus de Egmonda, filius quondam domini Gearardi de Egmond’, de tiend van Winnenum, die hij reeds – vanwege een schuld – in pand hield, over. Te ontvangen door heer Wouter, voogd van voorn. Willem, 50 pond, en door Willem zelf 30 pond.⁸¹ Op 31 december 1252 zegt Lubbert II, abt van Egmond,

⁷³ Dek, Graven van Holland, blz. 16; De Beke, Kroniek. blz. 117; W. Bilderdijk, *Geschiedenis des vaderlands. Deel 2* (Amsterdam, 1833), blz. 125-126.

⁷⁴ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 61, d.d. 25-12-1242 (in Navitatis Christi festo): ‘obiit dominus Gherardus, filius domini Wilhelmi et domine Badeloch, qui legavit 2 libras annuatim ad caritatem’; Necrologium Abdij Egmond, blz. 138, d.d. 25-12-1242: ‘Gerardus, miles de Egmonda, qui dedit ii libras annuatim’.

⁷⁵ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 65, d.d. 20-4-1262: ‘obiit Mabelia de Egmonda, que legavit 30 solidos annuatim ad caritatem’; Necrologium Abdij Egmond, blz. 107, d.d. 20-4-1362 (= 1262): ‘(obiit) Mabilia de Egmonda, laïca, que dedit annuatim xxx β’.

⁷⁶ OHZ II no. 472, d.d. 13-10-1235.

⁷⁷ OHZ II no. 474, d.d. november 1235.

⁷⁸ Kort, Leenkamer Abdij Egmond (1998), blz. 105 (leen 53).

⁷⁹ Necrologium Abdij Egmond, blz. 104, d.d. 29-3-1304: ‘(obiit) Wilhelmus de Egmonda, miles, qui dedit unam libram annuatim, et sepultus est in horeali abside Ecclesie, in sepulcro Ade, uxoris sue’.

⁸⁰ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 71, d.d. 20-1-1297: ‘(obiit) Ada, uxor domini Wilhelmi, que legavit unam libram annuam ad caritatem’; Necrologium Abdij Egmond, blz. 94, d.d. 1297: ‘(obiit) Ada, uxor Wilhelmi de Egmonda, militis, que legat conuentui unam libram annuatim, et sepulta est sub petra, a latere boreali supradicti Wilhelmi, videlicet inter Wilhelmum, marituum suum, et Margaretham de Blanchenhem, uxorem iunioris Wilhelmie de Egmonda, filii Gerardi militis. Ista fuit extitit de prosapia Egmundensium, que antea in Paradiso sepeliebantur’.

⁸¹ OHZ II no. 782, d.d. 8-10-1248; Meilink, Abdij Egmond, regest 37, d.d. 8-10-1248; Kort, Leenkamer Abdij Egmond (1998), blz. 133 (leen 128).

aan het convent ter vervanging van andere inkomsten een rente van drie pond per jaar toe, die normaliter door Willem van Egmond, zijn verwant, aan hem betaalde.⁸²

Tussen 1256 en 1258 geeft ruwaard Floris het ambacht Warmenhuizen met tiend, visserij in de sluizen en watergangen, vogelarij, hoge en lage rechtsmacht, in leen aan heer Willem van Egmond met de verplichting met vier man ter landweer op te komen. Daarentegen staat heer Willem van Egmond in ruil de dorpen Oudkarspel, Ouddorp, Wadwei, Spanbroek en Overleek met tiend en rechtsmacht af.⁸³ Op 6 juni 1257 is ‘Wilhelmi de Hecmunde’ getuige voor Lubbert II, abt van Egmond.⁸⁴ Wanneer Lubbert II, abt van Egmond op 18 november 1261 verschillende goederen aan heer Simon van Haarlem, ridder, in erfelijke pacht geeft, wijst heer Simon een zestal borgen aan w.o. Willem van Egmond.⁸⁵

Op 1 januari 1264 is er uitspraak gedaan over de geschillen tussen de abt en het convent van Egmond met de parochianen van Egmond die ontstaan zijn over het onderhoud van de parochie kerk aldaar. De oorkonde wordt mede bezegeld door Willem van Egmond.⁸⁶ Nicolaas, abt van Egmond, ontslaat op 23 juni 1264 tegen betaling van 50 koeien de dienstlieden van de abdij, wonende in Rinnegom tussen de Galevoort en Winnemum, enige met naam uitgezonderd, van de keurmede, bezegeld door Willem van Egmond.⁸⁷ Op 1 april 1265 belast Nicolaas, abt van Egmond, Wouter die Vriese voor de duur van diens leven met de meierij van de abdijgoederen te Rinnegom; bezegeld door Willem van Egmond.⁸⁸ Op 25 oktober 1265 staat Nicolaas, abt van Egmond, op verzoek van heer Arnoud (van Egmond), ridder, en Willem van Egmond, ‘nobilis viri’, aan Dirk van Sassenheim, zoon van zijn broer Gerard, toe dat alle goederen die hij van hem in leen houdt, onversterfelijk zullen zijn.⁸⁹ Omstreeks die tijd is Heilewif, dochter van Willem van Egmond, uitgehuwelijkt aan Hendrik, burggraaf van Leiden; zij waren toen nog minderjarig.⁹⁰ Op 19 december 1266 neemt graaf Floris V de burgers van Leiden op in zijn bescherming, waarbij Willem van Egmond optreedt als schoonvader van de burggraaf van Leiden. Als getuigen worden o.a. genoemd Wouter van Egmond, ridder, en Wouter, broer van Willem van Egmond.⁹¹ Willem van Egmond draagt op 26 mei 1268 de 19 ‘geers’ weidegrond, gelegen Rinnegom, die hij voor 19 schelling per jaar van de abdij Egmond in huur hield, over aan abt Nicolaas.⁹²

In de periode 1270/71 verkopen abt en convent van Egmond enige erven en huizen, gelegen in Alkmaar, aan Willem van Egmond.⁹³ Graaf Floris V geeft op 19 februari 1272 aan Wouter die Vriese een aantal goederen in leen, waarbij o.a. Willem van Egmond als getuige aanwezig is.⁹⁴

---

⁸² OHZ II no. 962, d.d. 31-12-1252.

⁸³ OHZ III no. 1180, d.d. 28-1-1256/25-3-1258. Het afschrift van de rechtshandeling is ongedateerd. De termini zijn ontleend aan her ruwaardschap van Floris.

⁸⁴ OHZ III no. 1158, d.d. 6-6-1257.

⁸⁵ OHZ III no. 1273, d.d. 18-11-1261; Meilink, Abdij Egmond, regest 71, d.d. 18-11-1261.

⁸⁶ OHZ III no. 1336, d.d. 1-1-1264; OSU III no. 1607, d.d. 1-1-1264. Met identiek zegel als CSN no. 832.

⁸⁷ OHZ III no. 1360, d.d. 23-6-1264.

⁸⁸ OHZ III no. 1383, d.d. 1-4-1265 [in de veronderstelling dat de paasstijl is toegepast]; Meilink, Abdij Egmond, regest 79, d.d. 1-4-1264.

⁸⁹ OHZ III no. 1400, d.d. 25-10-1265.

⁹⁰ B. de Keijzer, *Leiden (Burggraven)* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

⁹¹ OHZ III no. 1433, d.d. 19-12-1266.

⁹² OHZ III no. 1471, d.d. 26-5-1268; Meilink, Abdij Egmond, regest 91, d.d. 26-5-1268; Hulshof, Egmondse annalen, blz. 67, d.d. 1268.

⁹³ OHZ III no. 1550, d.d. 11-4-1270/3-4-1271.

⁹⁴ OHZ III no. 1583, d.d. 17-2-1272.

Op 18 juni 1274 erkent graaf Floris V een bedrag van 9.089 pond 22 penning oude Tournois schuldig te zijn aan zijn neef Floris van Henegouwen, waarbij o.a. Willem van Egmond als getuige de oorkonde mede bezegeld.⁹⁵

Graaf Floris V komt op 26 juli 1274 met de burgers van Utrecht overeen dat zij elkaar geen schade zullen toebrengen en dat zij geen bondgenootschappen zullen aangaan die met deze overeenkomst in strijd zijn.⁹⁶ Bezegeld door o.a. Willem van Egmond (afb. 2).⁹⁷

Afb. 2. Het zegel van Willem van Egmond (1274).⁹⁸
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

Heer Willem van Egmond beleende op 25 augustus 1274 in recht erfleen Gerard, zoon van heer Wouter van Egmond, op grond van een wettige broederscheiding met een korentiend in Poeldijk, een korentiend in Assendelft, 10 morgen land bij Honselersdijk en in Naaldwijk, en een smaltiend in Loosduinen, naar inhoud van het handschrift, die heer Jan van Egmond toonde te Rinnegom ‘opten huijse’ toen hij deze goederen verzocht.⁹⁹

Op 20 maart 1275 schenkt Willem van Egmond een derde deel van de goederen, geheten ‘de goederen van Egmond’, gelegen in de waard onder de parochie Ophemert, aan de broeders van het Duitse Huis ten behoeve van het Heilige Land.¹⁰⁰ Aan de oorkonde hing zijn zegel (afb. 3).¹⁰¹ Op 12 december 1275 staat Willem van Egmond toe aan zijn verwant Bruno, zoon van heer Arnoud van Egmond, ridder, dat de goederen die hij van hem in leen houdt, bij ontstentenis van een wettige zoon aan Bruno’s oudste wettige dochter en voorts steeds aan de oudste wettige erfgenaam zal komen.¹⁰²

⁹⁵ OHZ III no. 1670, d.d. 18-6-1274.

⁹⁶ OHZ III no. 1674, d.d. 26-7-1274; OSU IV no. 1873, d.d. 26-7-1274.

⁹⁷ CSN no. 832.

⁹⁸ Beschrijving: 1. omschrift: +S’WILHELMI·[D]E·EGMONDA
2. kenmerken: rond, ca. - mm, witte was, beschadigd.
3. zegelbeeld: een gotisch schild.
4. wapen: gekeperd van twaalf stukken.

⁹⁹ OHZ III no. 1677, d.d. 25-8-1274.

¹⁰⁰ OHZ III no. 1719, d.d. 20-3-1275 [nieuwjaarsstijl]; OSU IV no. 1884, d.d. 20-3-1275; De Geer tot Oudegein, Ridderlijke Duitse Orde, blz. 661 (no. 568, d.d. 20-3-1275). Het is niet bekend in welke stijl de oorkonde is gedateerd. Indien paasstijl dan zou de datum 11 maart 1276 zijn.

¹⁰¹ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth inv.nr. 25, fol. 30.

¹⁰² OHZ III no. 1706, d.d. 12-12-1275; OGZ no. 964, d.d. 20-3-1275.

Afb. 3. Tekening van het zegel van Willem van Egmond (1275).¹⁰³
(*Het Utrechts Archief*)

Op 17 februari 1364 werd door Floris, zoon van heer Willem van Oegstgeest, een verklaring afgelegd waarin hij de inhoud van een oorkonde weergeeft handelende over de koop door de lieden van Kalslagen en Nieuwveen van een vrije afwatering op Amsterdam van Willem, proost van St. Jan, en de heer van Amstel, met toestemming van de graaf van Holland en diens raadgevers Hendrik, burggraaf van Leiden, en Willem van Egmond.¹⁰⁴ Gezien het gezamenlijk optreden van Hendrik, burggraaf van Leiden, en diens schoonvader Willem van Egmond, als raadslieden van graaf Floris V, in deze verklaring en het ontbreken van Hendrik in de grafelijke oorkonden tussen 1285 tot 1297 is het aannemelijk de rechtshandeling te dateren tussen 1276 en 1285.¹⁰⁵

Floris, abt van Egmond, en het convent van Egmond staan op 29 maart 1276 de hof van Poel met het land in Poelgeest en Warmond, met toebehoren, uitgezonderd de tienden van Poelgeest en de Hof, af in ruil voor de hoven Koudenhove en Kraaienberg met land en toebehoren aan 'nobili viro Willelmo de Ekmonda' en diens erfgenamen.¹⁰⁶ Graaf Floris V staat op 15 mei 1276 toe aan Hendrik, burggraaf van Leiden, dat de lenen, die deze van hem in leen houdt, onder de nakomelingen die Hendrik heeft bij Helewijf, dochter van Willem van Egmond, onversterfelijk zullen zijn.¹⁰⁷ Op 29 juli 1276 gelast graaf Floris V dat Willem van Egmond, zijn knaap, Boudewijn van Noordwijk in het bezit te stellen van de halve hoeve land in Noordwijk die hij hem geschonken heeft.¹⁰⁸ Graaf Floris V kent op 18 september 1276 de kooplieden uit Kampen, etc. voorrechten toe, waarbij o.a. als getuigen aanwezig zijn 'Wilhelme de Egmunde, Henrici burchgravi de Leyden'.¹⁰⁹ Op 21 september 1277 treedt Willem van Egmond wederom als getuige op in een oorkonde uitgaande van graaf Floris V.¹¹⁰

---

¹⁰³ Beschrijving: 1. omschrift: +S'W[-]DE·[-]A
2. kenmerken: rond, ca. - mm, - was, zwaar beschadigd.
3. zegelbeeld: een gotisch schild.
4. wapen: gekeperd van twaalf stukken.

¹⁰⁴ OHZ V, no. 2756, d.d. 1264/21-10-1292; OSU III no. 1649, d.d. 1264/91; OAM no. 4, d.d. 1264/91; no. 227, d.d. 17-2-1364. De oorkonde is op basis van het optreden van Willem als proost van St. Jan gedateerd tussen 1264 en 1292.

¹⁰⁵ B. de Keijzer, *Leiden (Burggraven)* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

¹⁰⁶ OHZ III no. 1724 en 1725, d.d. 29-3-1276.

¹⁰⁷ OHZ III no. 1734, d.d. 15-5-1276.

¹⁰⁸ OHZ III no. 1744, d.d. 29-7-1276.

¹⁰⁹ OHZ III no. 1754, d.d. 18-9-1276; OSU IV no. 1909, d.d. 18-9-1276.

¹¹⁰ OHZ III no. 1801, d.d. 21-9-1277.

Willem van Egmond geeft op 4 januari 1278 aan Albert, zoon van Wouter, zoon van Machteld, een weide, gelegen in Wimmenum, in erfelijk leen met de bepaling dat dit leen onder Wouters nakomelingen onversterfelijk zal zijn.¹¹¹ Op 23 maart 1278 sluit graaf Floris V een verdrag van wederzijdse bijstand met Jan, elect van Utrecht. Onder getuigen Willem van Egmond, ridder.¹¹² Hij is dus tussen 4 januari en 23 maart 1278 tot ridder geslagen.

Heer Simon van Haarlem, ridder, draagt op 20 maart 1279 het ambacht Bergen ten behoeve van Dirk, zijn zoon uit zijn eerste huwelijk met *vrouwe* Beatrix, op aan graaf Floris V, met de bepaling dat de belening eerst na zijn overlijden effectief wordt. Bezegeld door o.a. heer Willem van Egmond.¹¹³ Op 26 juli 1279 geeft graaf Floris V heer Dirk, heer van Keppel, ridder, de hof Olbergen met mannen, tienden en overige toebehoren in leen, waarbij o.a. als getuige aanwezig is heer Willem van Egmond, ridder.¹¹⁴ Dirk, heer van Teylingen, ridder, verkocht op 24 september 1280 aan heer Nicolaas van Soeburg, ridder, voor 800 pond Hollands en een vat wijn het ambacht van Alblas. Onder de getuigen o.a. heer Willem van Egmond, ridder.¹¹⁵ Op 5 juli 1281 is Willem van Egmond één van de vier scheidslieden die een uitspraak hebben gedaan over de twisten tussen graaf Floris V en diens neef Floris van Henegouwen.¹¹⁶ Ook is hij op 9 september 1281 aanwezig bij de verdeling van Holland en Zeeland op basis van een gespecificeerde financiële opgave van hun onderscheidene opbrengsten.¹¹⁷

Graaf Floris V verkoopt op 29 april 1283 aan heer Willem van Egmond de dorpen Huisduinen en Oudorp met toebehoren voor 250 pond, die deze goederen van hem in erfelijk leen zal houden. Na zijn overlijden te komen op Gerard, zijn ‘erfsone’. Ingeval Gerard voor zijn vader zal komen te overlijden dan zal het voornoemde goed komen op diens ‘outste sone, erfsone’.¹¹⁸ Op 27 juni 1283 verklaart graaf Floris V dat heer Willem van Egmond, ridder, ten overstaan van hem het bewijs heeft geleverd dat hij de hoge en lage rechtsmacht tussen ‘Aremmersuette’ en ‘Winnemmersuette’ in leen houdt van de abdij Egmond, en dat hij het recht bezit ballingen uit het graafschap in zijn huis te Rinnegom te herbergen mits zij zich van geweld tegen hem en zijn gebied onthouden.¹¹⁹ Op 2 december 1284 geeft heer Willem van Egmond de korentienden in Poeldijk en Asseldelft, 10 morgen land bij Honselersdijk en in Naaldwijk, en een smaltiend bij Loosduinen in erfelijke leen aan Gerard, zoon van heer Wouter van Egmond.¹²⁰

Graaf Floris V geeft op 27 juli 1288 het bevel aan schout, schepenen, raads mannen en gemeente van Utrecht om de benodigde grond, die Willem van Egmond, ridder, hun heeft toegewezen voor het graven van de Nieuwe Vaart, in gebruik te nemen en beveelt hun de vastgestelde koopprijs aan de eigenaars te voldoen.¹²¹ Op 31 oktober 1288 staat Floris, abt van Egmond, toe dat de goederen, die heer Willem van Egmond van de abdij in leen houdt, aan de oudste wettige

---

¹¹¹ OHZ III no. 1811, d.d. 4-1-1278.

¹¹² OHZ III no. 1817-1818, d.d. 23-3-1278; OSU IV no. 1966, d.d. 23-3-1278.

¹¹³ OHZ IV no. 1859, d.d. 20-3-1279.

¹¹⁴ OHZ IV no. 1874, d.d. 26-7-1279; OGZ no. 1002, d.d. 26-7-1279.

¹¹⁵ OHZ IV no. 1921, d.d. 24-9-1280.

¹¹⁶ OHZ IV no. 1966, d.d. 5-7-1281.

¹¹⁷ OHZ IV no. 1982, d.d. 9-9-1281.

¹¹⁸ OHZ IV no. 2109, d.d. 29-4-1283.

¹¹⁹ OHZ IV no. 2120, d.d. 27-6-1283.

¹²⁰ OHZ IV no. 2192, d.d. 2-12-1284; Meilink, Abdij Egmond, regest 101, d.d. 27-6-1283.

¹²¹ OHZ IV no. 2361, d.d. 27-7-1288; OSU IV no. 2343, d.d. 27-7-1288.

zoon van Willems zoon Gerard zullen komen ingeval Gerard eerder dan zijn vader overlijdt.¹²² Het is niet de eerste keer dat Willem deze speciale opvolgingsregeling heeft laten vastleggen. Was er een reële kans dat zijn enige nog in leven zijnde zoon voor zijn vader zou kunnen overlijden? Wijst dit op een zwakke gezondheid van zijn zoon? Hoe dan ook, Gerard van Egmond is inderdaad vier jaar eerder dan zijn vader overleden.

Graaf Floris V aanvaardt op 20 januari 1289 de onderwerping van de ingezetenen van drie vieredelen van Hoogwouderambacht, en verleent hun een keur.¹²³ Hierna volgen op 6 februari een soortgelijke oorkonde voor de ingezetenen van Nieuwe en Oude Niedorp etc.¹²⁴ en op 21 maart voor de ingezetenen van Drechterland.¹²⁵ In de drie oorkonden wordt heer Willem van Egmond, ridder, als getuige genoemd, die de oorkonden mede bezegeld.

Op 5 april 1290 verleent graaf Floris V de burgers van Dordrecht vrijdom van de zoutmaat en korenmaat, etc., waarbij o.a. heer Willem van Egmond de brief mede heeft bezegeld.¹²⁶ Graaf Floris V bevestigt op 20 mei 1290 heer Willem van Egmond in het bezit van het ambacht Warmenhuizen met tiend, visserij in sluizen en watergangen, vogelarij, hoge en lage rechtsmacht, met de verplichting met vier man ter landweer op te komen, een en andere als heer Willem het van ruwaard Floris in ruil voor de dorpen Oudkarspel, Oudorp, Wadwaai, Spanbroek en Oterleek in leen had ontvangen.¹²⁷ Op 22 mei 1290 erkent graaf Floris V geld schuldig te zijn aan de commandeur en broeder van het Duitse Huis te Koblenz, waarbij o.a. heer Willem van Egmond, ridder, zich borg stelt.¹²⁸ Graaf Floris V verklaart aan Nicolaas van Cats of diens verwanten 3.500 pond Hollands te zullen betalen in zeven jaarlijkse termijnen van 500 pond elk uit de bede van Zeeland. Ingeval hij zijn verplichtingen niet nakomt zullen twaalf edellieden, w.o. Willem van Egmond, ridder, te Dordrecht in leistung gaan.¹²⁹

Afb. 4. Het zegel van Willem van Egmond, ridder (1291).¹³⁰
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

¹²² OHZ IV no. 2366, d.d. 31-10-1288; Meilink, Abdij Egmond, regest 109, d.d. 31-10-1288; Hulshof, Egmondse annalen, blz. 70: 'specialis gracia facta Wilhelmo de Egmondo super freodo suo'.

¹²³ OHZ IV no. 2369, d.d. 20-1-1289. De zegels zijn verloren gegaan.

¹²⁴ OHZ IV no. 2370, d.d. 6-2-1289.

¹²⁵ OHZ IV no. 2383, d.d. 21-3-1289.

¹²⁶ OHZ IV no. 2457, d.d. 15-4-1290.

¹²⁷ OHZ IV no. 2475, d.d. 20-5-1290.

¹²⁸ OHZ IV no. 2477, d.d. 22-5-1290.

¹²⁹ OHZ IV no. 2494, d.d. 12-6-1290.

¹³⁰ Beschrijving: 1. omschrift: +S'[-]JEG[-]DA·[M]ILITIS

2. kenmerken: rond, ca. - mm, witte was, zwaar beschadigd.

3. zegelbeeld: een gotisch schild.

4. wapen: gekeperd van twaalf stukken.

Op 16 juli 1291 verklaren gravin Beatrix, Gijsbert, heer van Amstel, Willem van Egmond, ridder, Philips van Duivenvoorde, baljuw van Kennemerland, dat de Kennemers en de West-Friezen de landerijen, die zij te Schagen hebben liggen, van de abt en het convent van Egmond hebben ontvangen op voorwaarde dat zij de dijk zullen onderhouden.¹³¹ Aan de oorkonde hangt het zegel van Willem van Egmond (afb. 4).¹³²

Op 21 maart 1292 geeft graaf Floris V een keur aan de ingezetenen van Kennemersland, waarbij onder de getuigen aanwezig zijn heer Willem van Egmond, heer Gerard van Egmond, zijn zoon, ridders.¹³³ Heer Willem van Egmond, Gerard van Velzen, Gerard, zoon van heer Wouter, en anderen verklaren ten overstaan van graaf Floris V op 3 april 1292 dat Willem van Haarlem, zoon van wijlen heer Simon van Haarlem, het noordeinde van Schermer, Mijzen en Ursem met de desbetreffende gerechten in leen houdt van Gerard, onmondig heer van Voorne, die het op zijn beurt van de graaf in leen houdt.¹³⁴ Hendrik, burggraaf van Leiden, beleent op 31 mei 1292 heer Jan van Ammers, ridder, erfelijk met het huis Ter Zijl, bezegeld met 'heeren Willems zeghele van Egmonde, mijns zweers'.¹³⁵ In 1292/93 ruilt Willem, heer van Egmond, met Gerard van Velzen visserijrechten.¹³⁶ Op 7 mei 1293 belooft graaf Floris V aan Jan II, bisschop van Utrecht, dat de kooplieden uit het bisdom in het graafschap vrede en vrijgeleide genieten. Om de wederzijde verplichten na te komen worden door beide partijen een groot aantal edellieden borgen gesteld. Voor graaf Floris V o.a. heer Willem van Egmond, ridder.¹³⁷ Voor het jaar 1295 heeft een grafelijke onderzoekscommissie een rapport uitgebracht over de grenzen van een aantal ambachten en goederen in de vier baljuwschappen van het graafschap, waaruit o.a. blijkt dat heer Willem van Egmond rechten bezit op het gebied, gelegen tussen de Slingerwetering en de Zwet tot halverwege het veen binnen het ambacht Benthuizen.¹³⁸

Afb. 5. Het zegel van Willem van Egmond, ridder (1296).¹³⁹
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

¹³¹ OHZ V no. 2630, d.d. 16-7-1291.

¹³² CSN no. 833.

¹³³ OHZ V no. 2710, d.d. 14, 19 of 21-3-1292 [waarschijnlijk 21-3-1292].

¹³⁴ OHZ V no. 2712, d.d. 3-4-1292.

¹³⁵ OHZ V no. 2731, d.d. 31-5-1292.

¹³⁶ OHZ V no. 2784, d.d. [4-4-]1292/[27-3]-1293.

¹³⁷ OHZ V no. 2795, d.d. 7-5-1293; OSU V no. 2587, d.d. 7-5-1293.

¹³⁸ OHZ V no. 3029, d.d. [voor 28-8-1295]; no. 3031, d.d. [23-12-1289/28-8-1295].

¹³⁹ Beschrijving: 1. omschrift: +S'WILHE[L]MI·DE·EGM[OND]A·MILITIS

2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, licht beschadigd.

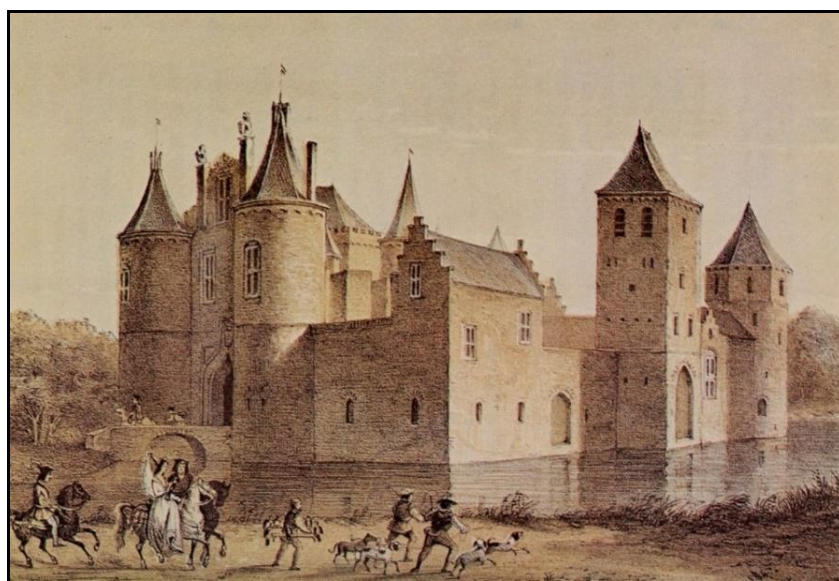
3. zegelbeeld: een vroeg gotisch schild, vergezeld boven en aan de weerszijden van een lelie.

4. wapen: gekeperd van twaalf stukken.

Op 9 januari 1296 sluit koning Philips IV van Frankrijk een verdrag met graaf Floris V.¹⁴⁰ Onder de getuigen o.a. Willem, heer van Egmond, ridder, die mede zegelde (afb. 5).¹⁴¹

Op 26 maart 1296 zegt graaf Floris V toe om binnen een jaar na de eerstkomende Pinksteren (13 mei) samen met Catharina, vrouwe van Voorne, burggravin van Zeeland, heer Willem van Egmond en heer Philips van Wassenaar uitspraak te doen over de vergoeding van de door de graaf toegebrachte schade aan heer Wolfert van Borsele en anderen, die uit Zeeland waren uitgeweken.¹⁴² Wolfert van Borsele c.a. beloven op 1 mei 1296 graaf Floris V voortaan trouw te dienen.¹⁴³ Op 2 augustus 1296 beloven Dirk, heer van Brederode, Willem van Egmond, Nicolaas Persijn, Gerard van Egmond, ridders, Willem van Haarlem, Jan van Teilingen en Gerard van Heemskerk, knapen, vrijwillig in Haarlem in leistung te gaan totdat de onmondige graaf Jan in Holland is aangekomen.¹⁴⁴

Hierna volgt een fraaie tekening uit latere tijd van het kasteel Egmond (afb. 6).

Afb. 6. Het kasteel te Egmond.¹⁴⁵

Graaf Jan I heeft op 8 januari 1297 in aanwezigheid van een groot aantal Hollandse en Zeeuwse edelen en burgers verzocht aan koning Eduard I van Engeland om een uitspraak te doen inzake de geschillen tussen hem en zijn voorvaderen enerzijds en hertog Jan II van Brabant en diens voorvaderen anderzijds. Onder de Hollandse edelen worden genoemd heer Willem van Egmond, en zijn zoon, heer Gerard van Egmond.¹⁴⁶ Op 4 mei 1297 geeft graaf Jan I als lijftocht aan zijn gemalin Elisabeth een rente van 8.000 pond zwarte Tournois per jaar, met instemming van zijn raden w.o. heer Willem van Egmond, ridder.¹⁴⁷ Graaf Jan I verklaart op 27 maart 1299 dat

¹⁴⁰ OHZ V no. 3075-3076, d.d. 9-1-1296.

¹⁴¹ CSN no. 834.

¹⁴² OHZ V no. 3098, d.d. 26-3-1296.

¹⁴³ OHZ V no. 3112, d.d. 1-5-1296.

¹⁴⁴ OHZ V no. 3157, d.d. 2-8-1296.

¹⁴⁵ Van Lennep e.a., Merkwaaardige kasteelen, deel I, blz. 24/25.

¹⁴⁶ OHZ V no. 3221, d.d. 8-1-1297; no. 3224, d.d. 13-1-1297.

¹⁴⁷ OHZ V no. 3278, d.d. 4-5-1297.

Guido, graaf van Vlaanderen, hem en zijn nazaten heeft ontslagen van de leenhulde met betrekking tot Zeeland bewesten Schelde, maar dat de graaf van Vlaanderen zijn rechten voorbehoudt in het geval het graafschap niet aan een van zijn nazaten toevalt; veertien Hollandse en Zeeuwse edelen stemmen in met de regeling en zegelden de oorkonde mede. Onder de Hollandse edelen wordt heer Willem van Egmond, ridder, vermeld.¹⁴⁸ Aan de oorkonde hangt zijn zegel (afb. 7).¹⁴⁹

Afb. 7. Zegel van Willem van Egmond (1299).¹⁵⁰
(*De Raadt, deel 3, plaat CXLII*)

Op 7 november 1299 verleent graaf Jan I op gezag en met instemming van graaf Jan I van Henegouwen een keur aan de ingezetenen van West-Friesland, bezegeld o.a. door Willem van Egmond en Gerard, zijn zoon, ridders.¹⁵¹

De Paus bevestigt op 21 oktober 1301 alle leenbrieven, die heer Willem van Egmond van het klooster Egmond bezit, hetzij door de abt samen met het convent, hetzij door de abt alleen, gegeven met bepalingen omtrent de leenopvolging voor zijn zoon Gerard.¹⁵² In 1303 geeft Gwijde, bisschop van Utrecht, enige landerijen aan de kerk van Kamerik, waarbij een groot aantal edellieden aanwezig waren w.o. Willem van Egmond.¹⁵³

Uit dit huwelijk:

1. *Willem van Egmond*, overl. 19 mei 1263.¹⁵⁴
2. (verm.) *Johannes van Egmond*, overl. 21 mei 1263.¹⁵⁵

---

¹⁴⁸ OHZ V no. 3462, d.d. 27-3-1299. Het zegel van Willem van Egmond is verloren gegaan.

¹⁴⁹ De Raadt, *Scaeux Armoriés*, deel 1, blz. 414. Dit zegel wijkt enigszins af van het zegel van 1296.

¹⁵⁰ Beschrijving: 1. omschrift: [+S·WILHE]LMI·D[E·EG]MONDA·MIL[ITIS]

2. kenmerken: rond, ca. - mm, - was, zwaar beschadigd.

3. zegelbeeld: een vroeg gotisch schild.

4. wapen: gekeperd van twaalf stukken.

¹⁵¹ OHZ V no. 3534, d.d. 7-11-1299.

¹⁵² Meilink, *Abdij Egmond*, regest 124, d.d. 21-10-1301; Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 5, d.d. 21-10-1301.

¹⁵³ Van Mieris II, blz. 38, d.d. 1303.

¹⁵⁴ Hulshof, *Egmondse annalen*, blz. 65, d.d. 19-5-1263: 'obiit Wilhelmus domiculles de Egmond, qui legavit x solidos annuatim ad caritatem'.

¹⁵⁵ *Necrologium Abdij Egmond*, blz. 110, d.d. 21-5-1263: '(obiit) Joannes de Egmonda, qui dedit x β'.

3. *Halewine van Egmond*, vermeld 1266-1276, tr. (voor 1266) *Hendrik, burggraaf van Leiden*,¹⁵⁶ ridder (1285), vermeld 1266-1319, overl. 12 januari 1319, zn. van Dirk, burggraaf van Leiden, en Christina, burggravin van Leiden.
4. *Gerard van Egmond*, volgt VII-a.

VII-a. *Gerard van Egmond*, ridder (1292), vermeld 1283-1299,¹⁵⁷ overl. 18 mei 1300,¹⁵⁸ tr. *Elisabeth van Strijen*, overl. 16 december 1297,¹⁵⁹ dr. van Willem van Strijen en Aleida (vanwege haar tweede huwelijk: vrouwe van Randerode).

Op 11 maart 1292 verleent graaf Floris V aan de burgers van Harderwijk en Elburg tot wederopzeggens vrijgeleide door het gehele graafschap, welke vrijgeleide hun tijdens zijn verblijf in Engeland zal worden verschaft door heer Gerard van Egmond en Nicolaas Persijn.¹⁶⁰ Aan de oorkonde van 2 augustus 1296,¹⁶¹ hangt zijn zwaar beschadigde zegel (afb. 8).¹⁶²

Afb. 8. Het zegel van Gerard van Egmond (1296).¹⁶³
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

Uit dit huwelijk:

¹⁵⁶ B. de Keijzer, *Leiden (Burggraven)* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

¹⁵⁷ Hij treedt vrijwel altijd samen met zijn vader op; korthedshalve wordt daarom naar zijn vader verwezen.

¹⁵⁸ Hulshof, *Egmondse annalen*, blz. 72, d.d. 18-5-1300: 'obiit dominus Gherardus de Egmonda ante patrum suum Wilhelmum'; *Necrologium Abdij Egmond*, blz. 110, d.d. 18-5-1300 1234 [in het handschrift staat letter G (= 20), maar dit moet letter E (= 18) zijn, in die zelfde letterreeks zit nog een fout, zie: Willem van Egmond, overl. 1234]: '(obiit) Gerardus de Egmonda, milies, laicus, qui dedit x β annuatim, et sepultus est in abside boreali Ecclesie, ad caput domini Wilhelmi, patris sui'.

¹⁵⁹ Hulshof, *Egmondse annalen*, blz. 71, d.d. 1297: '(obiit) Elisabeth de Strenen, obiit, uxor Wilhelmi de Egmonda, filii domini Gherardi, in ecclesia Egmondensi sepulta' (in de marge toegevoegd: 'de dominus Egmondensibus prima Egmondensis in ecclesia eadem sepulta'; *Necrologium Abdij Egmond*, blz. 137, d.d. 16-12-1297: '(obiit) Elisabeth de Strenen, uxor Gerardi de Egmonda, militis, que legat xxx β annuatim, et sepulta est a latere boreali Wilhelmi, filii sui'.

¹⁶⁰ OHZ V no. 2702, d.d. 11-3-1292.

¹⁶¹ OHZ V no. 3157, d.d. 2-8-1296.

¹⁶² CSN no. 835.

¹⁶³ Beschrijving: 1. omschrift: +S'DOMI[-]DE

2. kenmerken: rond, ca. - mm, bruine was, zwaar beschadigd.

3. zegelbeeld: een gotisch schild.

4. wapen: gekeperd van twaalf stukken met in het schildhoofd een barensteel van 5 hangers.

1. *Ada van Egmond*, overl. 4 januari 1308,¹⁶⁴ tr. *Gerard I van Heemskerk*,¹⁶⁵ heer van Luttk Oosthuizen (1296), knaap (1296), ridder (1311), vermeld 1271, 1292-1316, overl. tussen 23 mei 1317 en 28 april 1319, zn. van Arnoud van Heemskerk en (...) van Oije.
2. *Willem III van Egmond*, knaap (1303/04, 1310), testeert 12 maart 1311, vermeld 1303/04-1311, overl. 3 juli 1312,¹⁶⁶ tr. *Margaretha van Blankenheim*, overl. 27 juni 1317,¹⁶⁷ verm. dr. van Gerhard V van Blankenheim en Ermengard van Luxemburg (Dubuy).

Op 11 augustus 1305 verklaart graaf Willem III dat alle edellieden, die hun ‘edeldom’ niet kunnen bewijzen, in het vervolg tol en vaargeld samen met alle onderdanen moeten betalen onder aanwezigheid van ‘edele luyden, onse lieve getrouwe mannen’. Bezegeld door o.a. Willem van Haarlem, Dirk, zijn broeder, Willem van Egmond, Claes, zijn broeder, knapen.¹⁶⁸ Dit charter bevindt zich niet in het grafelijk archief, maar is gedrukt in D’Oude Chronijcke.¹⁶⁹ Voor wat betreft de zegelaars klopt de datum niet, want Dirk van Haarlem is op 20 maart 1304 gesneuveld, terwijl Nicolaas van Egmond op 22 mei 1305 is overleden. Op de zelfde dag, 11 augustus 1305, doet de graaf en zijn mannen uitspraak in de geschillen tussen de inwoners van Kennemerland en de welgeborenen aldaar. Bezegeld door o.a. Willem van Haarlem, Dirk, zijn broeder, Willem van Egmond, Claes, zijn broer, knapen.¹⁷⁰ Ook hier klopt de datum niet.

Toelichting

In de periode, gelegen tussen november 1303 en februari 1304, was Willem, zoon van graaf Jan I, zijn vader opgevolgd als graaf in Holland en Zeeland vanwege diens slechte gezondheid. In februari 1304 keerde graaf Jan II naar Henegouwen terug.¹⁷¹ Indien de hiervoor genoemde charters inderdaad door graaf Willem III zijn uitgevaardigd dan ligt de datum ergens tussen november 1303 en maart 1304.

Omstreeks 1306 vond er een onderzoek plaats naar de eigendom van verschillende goederen, gelegen tussen het Spaarne tot Gouda, die aan de graaf waren toegewezen,

---

¹⁶⁴ *Necrologium Egmundense*: Januari ‘Ada, domina de Heemskerck, laïca, anno domini M^oCCC^oVIII^o, que legavit conuentua x β annuatim.

¹⁶⁵ B. de Keijzer, *Van Rijswijk (Heemskerk – Poelenburg)* (Emmen, 2004). Gepubliceerd op HoGenDa.

¹⁶⁶ Hulshof, *Egmondse annalen*, blz. 74, d.d. 3-7-1312: ‘obiit Wilhelmus, filius domini Gherardi de Egmonda, qui legavit unam libra annuatim et sepultus est ad caput. Ade avie sue inter patrem suum et matrem sum Elisabeth de Strenen nec filios reliquit’; *Necrologium Abdij Egmond*, blz. 117, d.d. 3-7-1312: ‘(obiit) Wilhelmus de Egmonde, filius Gerardi de Egmonda, militis, qui legat conuentui unam libram annuatim, et sepultus est inter Gerardum, patrem, et Elisabeth de Strenen, matrem suam’.

¹⁶⁷ Hulshof, *Egmondse annalen*, blz. 74, d.d. 27-6-1317: ‘obiit Margaretha, uxor Wilhelmi de Egmonde, filia domini de Blankenheim, que legavit conventui Egmondensi l solidos annuatim, sepulta a latere boreali Ade de Egmonda circa parietem ecclesie’; *Necrologius Abdij Egmond*, blz. 116, d.d. 27-6-1312 (sic!): ‘(obiit) Margareta, filia Domini de Blankenheim, uxor Wilhelmi de Egmonda, que legat l β annuatim, et sepulta est a latere boreali Ade de Egmunda’.

¹⁶⁸ Van Mieris II, blz. 48, d.d. 11-8-1305.

¹⁶⁹ Van Gouthoeven, *D’oude Chronijcke*, blz. 375.

¹⁷⁰ Van Mieris II, blz. 48-49, d.d. 11-8-1305.

¹⁷¹ De Graaf, *Oorlog om Holland*, blz. 183-184.

waaruit blijkt dat heer Willem van Egmond rechten heeft op dat ‘Blocland’, gelegen in het ambacht Benthuizen, zoals uit zijn handvest bleek.¹⁷²

Willem van Egmond geeft op 1 januari 1308 land, gelegen Castricum, aan het door hem gestichte huis van St. Lazarus te Haarlem.¹⁷³ Op 1 oktober 1308 verklaart Renger Monelijnsz., baljuw van Kennemerland en West-Friesland, getuige te zijn geweest van een vonnis gewezen door Hein Wissensz. dat niemand de schouw mag verrichten in het ambacht van Willem van Egmond. Dit vonnis werd door de heemraden gevolgd.¹⁷⁴ Paus Clement V bevestigt op 18 januari 1310 de belening van Willem van Egmond, schildknaap, zoals zijn voorouders, met het ‘advocaats- of rentmeesterschap der kerke van St. Adelbert te Egmond’, alsmede de overige leengoederen, die door abt en het klooster waren verleend.¹⁷⁵

Broeder Thomas de Seynvilla, meester van de orde van Sint Lazarus, verklaart op 12 september 1310 dat hij gehoord heeft dat Willem van Egmond buiten Haarlem, zonder zijn toestemming, mensen het kleed van zijn orde heeft doen laten aannemen en dat hij dergelijke lieden daarom excommuniceert.¹⁷⁶ Guido, bisschop van Utrecht, draagt op 6 oktober 1310 op aan magister Gerardus, ‘scolasticus’ te Haarlem, om te onderzoeken of het huis, dat Willem van Egmond buiten Haarlem gesticht heeft, geïncorporeerd is in de orde van Sint Lazarus, hetgeen door priester Johannes de Ost wordt beweerd maar door de meester van de genoemde orde ontkend wordt.¹⁷⁷

Willem van Egmond testeert op 12 maart 1311 en vermaakt voor het lezen van zijn memorie verschillende sommen geld aan o.a. de kloosters Egmond, Rijnsburg, Ter Lee, Koningsveld, Loosduinen, de Jacobijnen te Haarlem, etc., en aan het nieuwe klooster bij Haarlem, etc. Hij wil in het door hem nieuw gestichte klooster begraven worden, en verzoekt zijn vrouw, zijn broeder en zuster, dat zij het klooster bevorderlijk zullen zijn. Verder vraagt hij aan zijn vrouw om aan heer ‘Gheret den scolaster van Harlem’ uit te reiken van zijn ‘eersten renten van der tiende van Warmenhusen, ende myn onrecht dair mede te betalen’.¹⁷⁸ Op dezelfde dag wordt door broeder Nicolaas van Reimerswaal, prior van de predikheren te Haarlem, een vidimus hiervan afgegeven.¹⁷⁹ Tenslotte geeft Willem van Egmond op 7 mei 1311 aan het door hem gestichte ‘Nuwe Cloester dat leit ende staet op die uterste grafte van Harlem bi den Houte’ voor het zielenheil van zijn ouders, zijn vrouw en voor hemzelf, allereerst de hofstede, die de heren voornoemd bezitten, voorts 3 pond per jaar, 9 morgen land, gelegen De Lier, in Koudenhoven bij

---

¹⁷² Van Mieris II, blz. 61-63, d.d. ca. 1306.

¹⁷³ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 9, d.d. 1-1-1308.

¹⁷⁴ NA, AGH inv.nr. 325, fol. 23v, nr. 105, resp. inv.nr. 324, fol. 23 no. 105 (103), d.d. 1-10-1308.

¹⁷⁵ Van Mieris II, blz. 92, d.d. 18-1-1310; Meilink, Abdij Egmond, regest 151, d.d. 18-3-1310.

¹⁷⁶ NHA, Kloosters te Haarlem inv.nr. 134, Cartularium St. Jan te Haarlem, fol. 35 (regest 104) (vidimus van 9-10-1310, zie: no. 107), d.d. 12-9-1310 (1310, die sabbati post nativitatem beate Marie virginis); Muller, Regesta Hannonensia, blz. 36, d.d. 6-10-1310.

¹⁷⁷ NHA, Kloosters te Haarlem inv.nr. 132, Cartularium St. Jan te Haarlem fol. 34v (regest 106), d.d. 6-10-1310 (1310, feria tercii post beate Remigii); Berkelbach, Oorkonden Bisschoppen, no. 209, d.d. 6-10-1310.

¹⁷⁸ NHA, Kloosters te Haarlem inv.nr. 132, Cartularium St. Jan te Haarlem, fol. 18 (regest 89), d.d. 12-3-1310 (1310, des vridaghes op Sente Gregoriusdach); Muller, Regesta Hannonensia, blz. 39, d.d. 12-3-1311. [zie: bijlage 1]

¹⁷⁹ NHA, Kloosters te Haarlem inv.nr. 132, Cartularium St. Jan te Haarlem, fol. 18v (regest 140), d.d. 12-3-1311.

Delf 11 pond per jaar en 18 schellingen, die hij gemeen heeft met zijn broers en de kinderen van de burggraaf van Leiden, in 'Crayenborch' 48 schellingen per jaar, en 3 pond 14 schellingen per jaar in 'Heinenoert' bij Leiden.¹⁸⁰

Op 20 februari 1312 bezegelen Willem van Egmond en Wouter van Egmond een oorkonde.¹⁸¹ Tenslotte wordt Willem van Egmond postuum nog vermeld op 10 april 1317 wanneer er sprake is van een tiende, gelegen Benthuisen, die hij van de graaf in leen hield.

Bastaard:

1. *Hendrik van Oudenkoop*, overl. 22 mei 1380.¹⁸²

3. *Nicolaas van Egmond*, knaap (1305), vermeld 1303-1305, overl. 22 mei 1305.¹⁸³

Heer Nicolaas, heer van Putten en Strijen, oorkondt op 21 oktober 1303, dat Claes van Egmond hem in leen heeft opgedragen zijn woning en erf, evenals 12 'koeghrazen', daarachter zuidwaarts van de Veersloot, gelegen in Heemskerk, en dat dit een erfleen zal zijn voor Claes van Egmond en zijn wettige zoon of dochter en dat het, zo hij die niet heeft, zal overgaan op zijn broer Wouter van Egmond.¹⁸⁴ Op 28 augustus 1315 vestigt Wouter van Egmond een memorie voor hemzelf en voor zijn broeder heer Nicolaas van Egmond.¹⁸⁵

Kind:

1. *Elisabeth van Egmond*, overl. voor 25 oktober 1326, tr. (lijftocht 1 maart 1325) *Willem van Naaldwijk*,¹⁸⁶ gesneuvelde bij Warns 26 september 1345. Hij tr. 1^e Sofia van Raaphorst, tr. 3^e Elisabeth de Cock, tr. 4^e Agnes van Wendelsnesse.

Graaf Willem III bevestigt op 1 maart 1325 de schenking door heer Willem van Naaldwijk, ridder, maarschalk van Noordholland, aan 'veren Lizebetten, heren Niclays dochter van Egmonde, zinen wive' van een lijftocht gevestigd op het vierde deel van de 'cleytiende' in de parochie van Naaldwijk en op een stuk land, geheten 'die vijf ende twintich morghen', gelegen in Monsterambacht.¹⁸⁷

---

¹⁸⁰ Van Mieris II, blz. 117, d.d. 7-5-1311; NHA, Kloosters te Haarlem, inv.nr. 132, Cartularium St. Jan te Haarlem, fol. 19v, d.d. 7-5-1311.

¹⁸¹ Meilink, Abdij Egmond, regest 160, d.d. 20-2-1312.

¹⁸² Necrologium Abdij Egmond, blz. 111, d.d. 22-5-1380: '(obiit) Henricus de Oudendorp, filius bastardus Wilhelmi de Egmond, qui legat v libras'.

¹⁸³ Necrologium Abdij Egmond, blz. 111, d.d. 22-5-1305: '(obiit) Nicolaus de Egmonda, miles, filius Gerardi de Egmonde, militis, qui legat xxx β annuatim, et sepultus est a latere australi Joannis, fratris sui, ad caput patris sui'.

¹⁸⁴ Kort, Leenkamer Putten (1979), blz. 128 (leen 128); Ernsting e.a., Oorkonden Putten en Strijen, regest 41, d.d. 21-10-1303; Muller Regesta Hannonensia, blz. 9, d.d. 21-10-1303.

¹⁸⁵ Meilink, Abdij Egmond, regest 168, d.d. 28-8-1312; Muller, Regesta Hannonensia, blz. 60, d.d. 29-8-1312 (1312, in S. Jans Baptisten avonde alze hi onthooft ward = 28-8-1312).

¹⁸⁶ Kort, Van Naaldwijk, blz. 39.

¹⁸⁷ Valk, Grafelijk lenen Naaldwijk, blz. 430 (leen 6); Valk, Grafelijke lenen Monster, blz. 574 (leen 26); NA, AGH inv.nr. 243, fol. 49, no. 246, resp. inv.nr. 242, fol. 36v, d.d. 1-3-1325; Muller, Regesta Hannonensia, blz. 137, d.d. 22-2-1325 (1325, vrijdag na grooten Vastenavond = 1-3-1325).

Elizabeth van Naaldwijk heeft in haar uiterste wilsbeschikking op 25 oktober 1326 een bedrag van 10 sol. Hollands aan het klooster van Egmond vermaakt.¹⁸⁸

4. *Wouter II van Egmond*, voogd van de Abdij Egmond (1312),¹⁸⁹ vermeld 1306,¹⁹⁰ 1312-1317, overl. 3 september 1321,¹⁹¹ tr. (dispensatie 1 december 1317) *Beatrix van der Doortoge*, vermeld 1306-1317, overl. 9 september 1323,¹⁹² dr. van Dirk van der Doortoge en Ermengard (van Putten).

Op 20 februari 1312 bezegelen Willem van Egmond en Wouter van Egmond een oorkonde.¹⁹³ Na het overlijden van zijn oudere broer, Willem van Egmond, werd hij in of kort na 2 juli 1312 beleend met diens leengoederen, w.o. die van de graaf van Holland, te weten: 'In den eerste Wermenhusen; Item Harnen kerspel ende datter toe behoirt; Item die sluzen half ten Niewen doren; Item half die sluzen van Rogsvliet; Item dat dorp van Husdunen ende datter toe behoert; Item half tambocht van Putthen; Item die Zijp; Item Keteldunen ende datter toe behoirt, sheren palen toe van Brederoede; Item tambochtekijn van den Niewen vene; Item vier hoed ghersten in Tessel; Item vier hoed ghersten in Nieweland; Item den Waert hout Jan Persijn ende Wouter te ghader'.¹⁹⁴

Op 28 oktober 1312 is er uitspraak, door bemiddelaars, gedaan in het geschil tussen Wouter van Egmond en Barthoud, abt van Egmond, over de opvolging in de lenen na het overlijden van zijn broer, Willem van Egmond. Het gaat met name over de uitoefening van de rechtsmacht.¹⁹⁵

Wouter van Egmond wordt op 31 oktober 1312 door zijn broer Jan van Egmond gemachtigd om voor hem te beschikken over het goed dat wijlen hun broer, Willem van Egmond, aan het nieuwe klooster of St. Lazaruskapel te Haarlem had geschonken.¹⁹⁶ Vervolgens geeft Wouter van Egmond 'bij rade haren Florens, pape van Limmen, haren Gherarts, pape van Egmonde, broeder Williaem Bottermans, ende Jan Persijn', op 1 november 1312 het nieuwe Klooster te Haarlem bij de Hout, dat gesticht was door zijn

---

¹⁸⁸ Meilink, Abdij Egmond, regest 199, d.d. 25-10-1326.

¹⁸⁹ Kort, Leenkamer Abdij Egmond (1998), blz. 105 (leen 53).

¹⁹⁰ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 73, d.d. 1306: 'die tiende tot Hilleghem verliet Wouter van Egmont'.

¹⁹¹ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 74, d.d. 3-9-1321: '(obiit) Walterus de Egmonda, pater Johannes primi baronis, qui legavit 3 libras annuatim et sepultus est inter Beatricem uxorem suam et Johannem fratrem suum'; Necrologium Abdij Egmond, blz. 125, d.d. 3-9-1321: '(obiit) Walterus de Egmonda, filius domini Gerardi, pater Joannis de Egmonda, primi Baronis, qui legat iii lb. annuatim, et sepultus est in adside boreali'.

¹⁹² Hulshof, Egmondse annalen, blz. 75, d.d. 9-9-1323: '(obiit) Beatrix de Duertoch, uxor Walteri de Egmonda. Hec legavit conventui Egmondensi unam libram annuatim et sepulta est inter parietem borealem ecclesie et Waltherum maritum suum ad caput Elizabeth de Strenen, socres sue'; Necrologium Abdij Egmond, blz. 125, d.d. 9-9-1323 [in het handschrift staat letter B (= 11), maar dit moet conform de Egmonds annalen letter G (= 9) zijn; de letters F, G en A zijn blanco gelaten]: '(obiit) Beatrix de Doertoghe, uxor Walteri de Egmonda, qui legat unam libram annuatim, et sepulta est inter parietem borealem Ecclesie et Waltherum, maritum suum'.

¹⁹³ Meilink, Abdij Egmond, regest 160, d.d. 20-2-1312.

¹⁹⁴ NA, AGH inv.nr. 255, fol. 2, no. 12, resp. inv.nr. 256, fol. 2-2v, no. 12, d.d. [mogelijk kort na 2-7-1312].

¹⁹⁵ Van Mieris II, blz. 127, d.d. 28-10-1312; Meilink, Abdij Egmond, regest 162, d.d. 28-10-1312; Hulshof, Egmondse annalen, blz. 74, d.d. 1312: 'Walterus de Egmonda iniit composition inter se et monasterium Egmondenses ad vitam'.

¹⁹⁶ NHA, Kloosters te Haarlem inv.nr. 134, Cartularium St. Jan te Haarlem fol. 20v (regest 134), d.d. 31-10-1312: 'dat ic machtich make Wouter van Egmonde te doene ende te latene van zulken goede als mijn broeder Willaem daer God die ziele of hebben moete, ghegheven heeft tot den nyewencloester gheliken my zelve'; Muller, Regesta Hannonensia, blz. 47, d.d. 31-10-1313.

overleden broer Willem van Egmond, aan het Sint Janshuis ‘van overzee’ te Haarlem. De oorkonde is mede bezegeld door Jan Persijn.¹⁹⁷ Daartegenover geven op dezelfde dag Jacob, bisschop van Zuden, commandeur, en het gemene convent van St. Catherine te Utrecht, aan Wouter van Egmond, voor zijn leven, al de goederen in ‘Crayenborch’ en in ‘Coudenhoven’ bij Delft, die van zijn broer Willem van Egmond waren geweest.¹⁹⁸ Vervolgens verklaart Wouter van Egmond op 5 november 1312 dat het huis van de ‘Sente Jansoerden van Overzee’ binnen Haarlem de rente van 3 pond, gevestigd op een stuk land, gen. ‘Heyneort’, gelegen bij Leiden, dat door zijn broer Willem van Egmond aan het ‘nuwe Closter’ was geschonken, zal behouden.¹⁹⁹

Op 28 augustus 1315 oorkonden de schepenen van Delft dat Wouter van Egmond voor een memorie voor hemzelf en voor zijn broeder heer Nicolaas van Egmond aan het convent van Egmond heeft geschonken een rente van 3 pond, verzekerd op zijn land in ‘Craijenborghenland’ en in ‘Coudenhovenland’ bij Delft.²⁰⁰

Graaf Willem III bevestigt op 12 januari 1317 de schenking door Wouter van Egmond, knaap, aan zijn vrouw jkvr. Beatrix van een lijftocht van 200 pond Holland per jaar, op te brengen uit de leengoederen te Warmenhuizen en Harenkarspel.²⁰¹ Op 23 mei 1317 oorkonden Gerrit van Heemskerk, ridder, Wouter van Egmond, Floris van Adrichem en Wouter die Vriese, dat Machteld, dochter van Dirk van Rolland, bijgestaan door haar momber Simon van Teylingen, ten behoeve van de abt van Egmond afstand heeft gedaan van de rottienden, waarna zij door de abt met deze tienden wordt beleend.²⁰²

Voor het voltrekken van het huwelijk tussen Wouter van Egmond met Beatrix van der Doortoge was een dispensatie nodig vanwege hun verwantschap in ‘quarto gradu’. Deze werd op 1 december 1317 verleend.²⁰³ Zij waren dus in de vierde graad verwant. Volgens het Romeins recht betekent dit neef en nicht. Indien echter de term ‘quarto gradu’ volgens de Canonieke telling moet worden geïnterpreteerd, dan wordt bedoeld ‘in de vierde generatie’. Wouter en Beatrix zouden in dat geval achterachterneef en nicht ven elkaar zijn. Om de precisie verwantschap vast te stellen is het nodig om de kwartierstaten van Wouter en Beatrix te onderzoeken. Dit levert een probleem op, omdat de familie waartoe haar moeder, Ermengard, behoorde tot nu toe onbekend was. De aandacht ging daarbij uit naar de familie Van Putten omdat Nicolaas III van Putten in 1310 één van de ‘vier vierendelen’ van Beatrix van de Doortoge was. Nadat de genealogie van de familie Van Waterland (Persijn, Van Putten)²⁰⁴ was opgesteld, kon

---

¹⁹⁷ NHA, Kloosters te Haarlem inv.nr. 134, Cartularium St. Jan te Haarlem, fol. 20v (regist 135), d.d. 1-11-1312; Muller, Regesta Hannonensia, blz. 48, d.d. 1-11-1312.

¹⁹⁸ NHA, Kloosters te Haarlem inv.nr. 134, Cartularium St. Jan te Haarlem, fol. 45v (regist 136), d.d. 1-11-1312; Muller, Regesta Hannonensia, blz. 48, d.d. 1-11-1312.

¹⁹⁹ NHA, Kloosters te Haarlem inv.nr. 134, Cartularium St. Jan te Haarlem, fol. 45 (regist 137), d.d. 5-11-1312; Muller, Regesta Hannonensia, blz. 48, d.d. 5-11-1312.

²⁰⁰ Meilink, Abdij Egmond, regist 168, d.d. 28-8-1312; Muller, Regesta Hannonensia, blz. 60, d.d. 29-8-1312 (1312, in S. Jans Baptisten avonde alze hi onthoof ward = 28-8-1312).

²⁰¹ NA, AGH inv.nr. 324, fol. 1, no. 1, resp. inv.nr. 325, fol. 1, no. 1, d.d. 12-1-1317; Muller, Regesta Hannonensia, blz. 69, d.d. 12-1-1317.

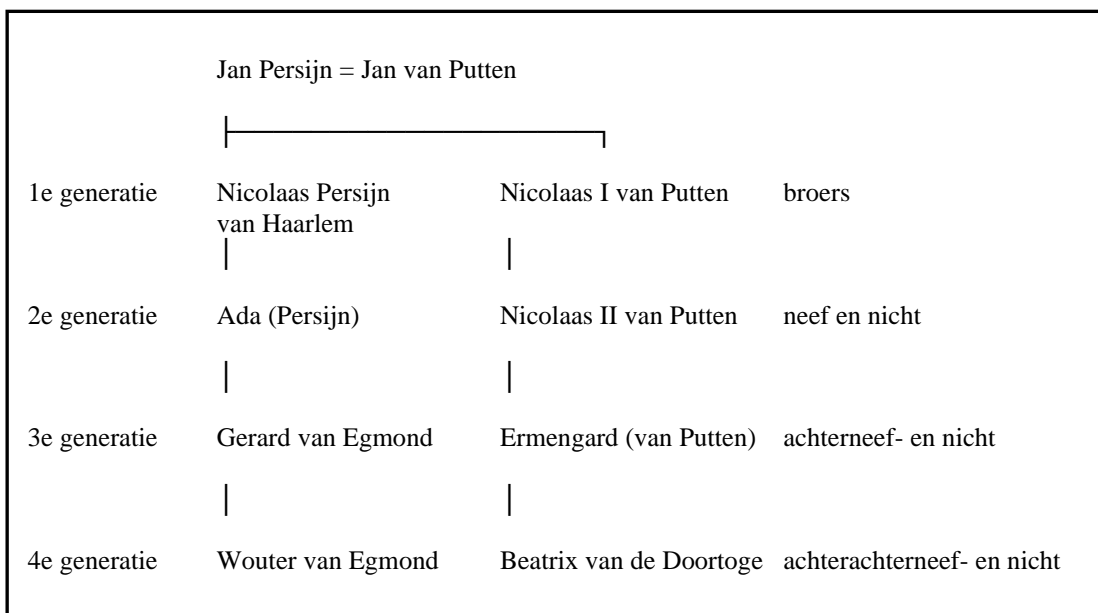
²⁰² Meilink, Abdij Egmond, regist 171, d.d. 23-5-1317.

²⁰³ Brom, Bullarium Trajectense-1, no. 553, d.d. 1-12-1317; Berkelbach, Oorkonden Bisschoppen, regist 369, d.d. 1-12-1317.

²⁰⁴ B. de Keijzer, *Van Waterland (Persijn – Van Putten)* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

worden vastgesteld dat er voldoende argumenten aanwezig zijn om Ermengard te zien als een dochter van Nicolaas II van Putten (1268-1275) en Beatrix (1276).²⁰⁵

De vernoeming van Beatrix van der Doortoge naar haar moederlijke grootmoeder ligt voor de hand, terwijl voornoemde Nicolaas III van Putten in dat geval haar oom is. De verwantschap kan als volgt in beeld gebracht worden (geneagram 3).

Geneagram 3. De familieverwantschap tussen Wouter van Egmond en Beatrix van de Doortoge.

Op 29 maart 1320 deed Jacob, bisschop van Zuden, samen met andere raden van de graaf, uitspraak in allerlei lopende geschillen. In de acte o.a. vermeld: (1) een tiende, gelegen tussen Oudkarspel en Warmenhuizen en voorts tussen de graaf en Wouter van Egmond, en (2) Wouter van Egmond werd opgedragen de hofstede van Harke Reynarssone te ‘rumen’, zoals de graaf en heer Jan dat hadden uitgesproken.²⁰⁶

Uit dit huwelijk:

1. *Jan I, heer van Egmond*,²⁰⁷ voogd van de Abdij Egmond, raadslid (1339, 1342, 1344, 1346-1348, 1351-1357), ridder en baanderheer (1350), overl. 28 december 1369, tr. *Guyote van IJsselstein*, overl. 28 december 1369, begr. IJsselstein,²⁰⁸ dr. van Arnoud van Amstel, heer van IJsselstein, en Maria van Avesnes.

²⁰⁵ J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de Hofstede Putte, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 34 (1979), blz. 236. Leen 309.

²⁰⁶ Van Mieris II, blz. 210, 213, d.d. 39-3-1320 (1319, voor ‘t Pascha). [Toepassing paasstijl]

²⁰⁷ Brokken, Hoekse en Kabeljouwse twisten, blz. 544-545.

²⁰⁸ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 78-79, d.d. 28-12-1369 (5 Kalendas Januarii): ‘obiit dominus Johannes de Egmonda baro, filius Walteri et Beatricis, sepultus in Yselsteyn’; Necrologium Abdij Egmond, blz. 139, d.d. 28-12-1369: ‘(obiit) Joannes de Egmond, Baro, filius Walteri et Beatricis, in Yselstein sepultus’.

Graaf Willem III gelast op 9 december 1327 Jan van Egmond, die binnenkort meerderjarig wordt, binnen veertien dagen nadat de graaf in Noordholland zal zijn aangekomen belening met diens grafelijke lenen te verzoeken.²⁰⁹

Op 13 februari 1333 draagt Jan van Egmond en zijn broer Gerrit 3 morgen en 4 hond land, gelegen in Wateringen, in ruil over aan de commandeur van St. Jan te Haarlem, waartegenover de commandeur aan beide broers een stuk land in de woning ter Doortogte overdroeg.²¹⁰

2. *Gerrit van Egmond*,²¹¹ ridder (1350), vermeld 1320-1398, raadslid (1356-1357), overl. 1398, tr. *Johanna (Jan Dirc) van Raaphorst*,²¹² vermeld 1353-1429, dr. van Dirk van Raaphorst en Machteld van Oudshoorn.

3. (verm.) *Sophia van Egmond*, non te Leeuwenberch 1351.²¹³

Bastaard:

4. (...) *van Egmond*, tr. *Wisse, heer Gerritsz.*,²¹⁴ vermeld 1319-1347, overl. 11 november 1371, zn. van Gerard Tiedemansz. en Kateline.

5. *Jan van Egmond*, vermeld 1308-1312, overl. 10 februari 1319, begr. in de abdijkerk te Egmond.²¹⁵

Er is een aantekening, gedateerd na 1308, inzake de goederen waarmee Jan van Egmond beleend zal worden na het kinderloos overlijden van zijn broer Willem van Egmond.²¹⁶

Op 31 oktober 1312 geeft Jan van Egmond een machtiging aan zijn broer, Wouter van Egmond, om voor hem te beschikken over het goed dat wijlen hun broer, Willem van Egmond, aan het nieuwe klooster of St. Lazaruskapel te Haarlem heeft gegeven.²¹⁷

6. *Aleid van Egmond*, overl. 1311, tr. *Jacob II van Lichtenberg (Jacob fil. Jacobi civis Trajectensis)*, burger van Utrecht (1278,²¹⁸ 1281),²¹⁹ (erf)schepenen van Utrecht 1286,²²⁰

---

²⁰⁹ NA, AGH inv.nr. 256, fol. 20v, no. 114, resp. inv.nr. 255, fol. 19, no. 119, d.d. 9-12-1327.

²¹⁰ NHA, Kloosters te Haarlem inv.nr. 134, Cartularium St. Jan Haarlem, fol. 27v, d.d. 13-2-1333.

²¹¹ Brokken, Hoekse en Kabeljauwse twisten, blz. 543-544.

²¹² Vermeulen, Van Oudshoorn, kolom 73-74.

²¹³ Dek, Van Egmond, blz. 14.

²¹⁴ B. de Keijzer, *Van Rijswijk (Heemskerk – Poelenburg)* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

²¹⁵ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 74, d.d. 10-2-1319: 'obiit Johannes de Egmonda, qui dedit unam libram annuatim et sepultus est a latere australie Walteri fratris sui inter Nycolaum militem et Walterum predictum, fratres suos'; Necrologium Abdij Egmond, blz. 97, d.d. 10-2-1319: '(obiit) Joannes de Egmonde, qui dedit conuenti unam libram annuatim, et sepultus est in Ecclesia nostra, a latere australi Walteri, fratris sui: videlicet inter Nicolaum de Egmona militem, et dictum Walterum, fratres suos'.

²¹⁶ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 28, d.d. [na 1308[]].

²¹⁷ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 47, d.d. 31-10-1313.

²¹⁸ OSU IV no. 1961, d.d. 7-1-1278. Vermeld in een belending van land, gelegen onder Wekhoven, als 'Iacobi filii Iacobi, burgensis Trajectensis'.

²¹⁹ OSU IV no. 2082, d.d. 31-10-1281.

²²⁰ OSU IV no. 2264, d.d. 12-3-1286.

1288-1303,²²¹ in leven 1 mei 1303, memorie 30 maart,²²² resp. 1 april,²²³ vermoord 30 maart 1304, zn. van Jacob I van Vloitstale (Jacob civis Trajectensis fil. Johannis de Vloitstale) en Lutgard. Hij tr. 1^e N.N., tr. 2^e (...) van Wulven, dr. van Ernst I van Wulven en verm. (...) van Everdingen.²²⁴

Toelichting

Het derde huwelijk van Jacob van Lichtenberg met Aleid van Egmond is niet in een eigentijdse bron vastgelegd, maar slechts bekend uit een publicatie van 1589, namelijk: 'Adelheydis, Gerardi filii Gvilielmi filia. Matrimonio iuncta, Iacobo Lichtenbergio. Obijt Anno Millesimo TrecentesimoVndesimo'.²²⁵ Van Gouthoeven meldt het volgende: 'vrouw Alijt van Egmont, hadde te man heer Jacob van Lichtenburch, ridder tot Utrecht / sy sterf An. 1311. Nalatende kinders'.²²⁶ Van Gouthoeven haalt met de laatste toevoeging de vader en zijn gelijknamige zoon door elkaar.

V-b. *Wouter II van Egmond*, ridder (1248), vermeld 1245-1270, gesneuveld in de strijd tegen de West-Friezen 20 augustus 1272,²²⁷ tr. *Beatrix van Haarlem*, vermeld 1261, dr. van Wouter van Haarlem en (Sophia) van Voorne.

Opmerking

Voor zover de stand van zaken op dit moment is, blijken Wouter II van Egmond en Beatrix van Haarlem verwanten te zijn in de 5^e graad. Een huwelijksdispensatie is niet bekend.²²⁸

Op 23 november 1245 verleent graaf Willem II aan de burgers van Haarlem een keur. Onder de getuigen o.a. Wouter van Egmond.²²⁹ Blijkens een oorkonde van 8 oktober 1248 was heer Wouter voogd geweest van Willem van Egmond, zijn neef, en had 50 pond tegoed.²³⁰ Op 16 oktober 1248 verkopen graaf Willem II en zijn broer Floris aan Simon van Haarlem en Wouter van Egmond, ridders, de hof te Heemskerk, genaamd Hofland.²³¹

---

²²¹ OSU IV no. 2555, d.d. 8-10-1288; Berkelbach van der Sprenkel, Oorkonden Bisschoppen, regest 32, d.d. 1-5-1303.

²²² Necrologium Oudmunster, (1883) blz. 12. Maart: III Kal. (= 30 maart) (Obiit) Item eodem die datur in Anniversario Jacobi de Lichtenberch, Wernerii filii Frederici et Gerardi praedicti, laycorum.

²²³ Necrologium Sint Servaes, blz. 121. April: Kal. Apr. (= 1 april) Dominus Jacobus de Lichtenberch, Dominus Wernerus, Gerardus Wit (sic!).

²²⁴ B. de Keijzer, *Van Wulven (Horst, Wulverhorst, Sterkenburg, Hardenbroek)* (Emmen, 2020). Gepubliceerd op HoGenDa.

²²⁵ Bockenbergh, Van Egmond, blz. 48.

²²⁶ Van Gouthoeven, *D'oude Chronijcke*, blz. 126.

²²⁷ Hulshof, *Egmondse annalen*, blz. 68, d.d. 20-8-1272: '(obiit) dominus Walterus de Egmonda cum filio suo Wilhelmo occius est a Frisonibus'.

²²⁸ Brom, *Bullarium Trajectense*. Vroege huwelijksdispensaties zijn daarin niet te vinden of zijn niet herkend.

²²⁹ OHZ II no. 672-673, d.d. 23-11-1245.

²³⁰ OHZ II no. 782, d.d. 8-10-1248.

²³¹ OHZ II no. 783, d.d. 16-10-1248.

In een ongedateerde aantekening is sprake dat Willem II (graaf van Holland 1234-1256, rooms-koning 1252-1256) naar aanleiding van het gewelddadig optreden van ‘W. miles de Ekmund’ tegen de abdij en de monniken, ten gunste van Lubbert II, abt van Egmond, een oorkonde met onbekende strekking zou hebben uitgevaardigd.²³² Daarnaast is er nog een aantekening waarin ‘W. miles de Ekmunda’ zich richt tot zijn bloedverwant Nicolaas (van Egmondelf) (zie: IV-b, sub 2).²³³ Met ‘W’ kan alleen Wouter bedoeld zijn omdat hij in beide aantekeningen te boek staat als ridder. Terwijl zijn neef, Willem van Egmond (zie: VI-a), opvolger van de Egmondse erfgoederen w.o. de voorgedij van de abdij Egmond, tot 1248 onmondig was en in 1278 tot ridder is geslagen. De aantekeningen zullen naar het zich laat aanzien dateren na 1245 toen Wouter van Egmond nog geen ridder was en voor 1248 op het moment dat Willem van Egmond niet meer onder voorgedij van zijn oom stond.

Heer Simon van Haarlem geeft op 10 februari 1251 in leen aan zijn zwager heer Wouter van Egmond 6½ en 1/4^e viertel land, gelegen op de ‘Hoghe dorpe’ onder Heemskerk, 4 en 1/4^e made land, gelegen in ‘Hemeskerker broec’, 18 ‘geers’ land, gelegen op ‘die Grote venne’ in de ban van Heemskerk, die hij uit zijn eigen bezit heeft opgedragen, voorts de helft van de tienden van ‘Scommeer’, alsmede 2 pond Hollands per jaar en 100 hoenen, uit de ‘hurewaer’ van de abt in Limmen, en 2 pond Hollands uit de herftsbede van Oesdom, en bepaalt dat die lenen onversterfelijk zullen zijn.²³⁴

Lubbert II, abt van Egmond, geeft op 18 november 1261 verschillende goederen aan heer Simon van Haarlem, ridder, in erfelijke pacht, en omschrijft de wijze van vererven van die pacht, namelijk achtereenvolgens op zijn oudste wettige zoon, bij ontstentenis van erfgenamen op zijn oudste wettige dochter, en daarna achtereenvolgens op ‘Walterum, fratrem dicti militis, Willelmum, fratrem dicti domini Simonis, Willelmum de Ekmonda, filium Beatrices, sororis dicti militis’.²³⁵

Op 19 december 1266 neemt graaf Floris V de burgers van Leiden op in zijn bescherming, waarbij Willem van Egmond getuigde als schoonvader van de burggraaf van Leiden. Verder worden als getuigen o.a. genoemd Wouter van Egmond, ridder, en Wouter, broer van Willem van Egmond.²³⁶ Dit laatste moet een fout in de oorkonde zijn. Er komt verder geen enkele akte voor waarin een Wouter broer van Willem van Egmond wordt genoemd. Vermoedelijk moet hier gestaan hebben ‘Willem, zoon van Wouter van Egmond’.

In 1270 verleent graaf Floris V aan de burgers van Rotterdam voorrechten en neemt hen op in zijn bescherming, waarbij Wouter van Egmond (ridder) optreedt als getuige.²³⁷

In de maand augustus 1272 trok graaf Floris V met een legermacht op tegen de West-Friezen om zijn vaders gebeente te zoeken en mee terug te nemen naar Holland. De Friezen lieten zich niet gemakkelijk verslaan en de Hollanders moesten terugtrekken. Bij de strijd op 20 augustus

---

²³² OHZ II no. 1084, d.d. 1-11-1248 / 28-1-1256.

²³³ OHZ III no. 1606, d.d. 23-11-1245 / 20-8-1272.

²³⁴ OHZ II no. 884, d.d. 10-2-1251.

²³⁵ OHZ III no. 1273, d.d. 18-11-1261; Meilink, Abdij Egmond, regist 71, d.d. 18-11-1261.

²³⁶ OHZ III no. 1433, d.d. 19-12-1266.

²³⁷ OHZ III no. 1528, d.d. [11-8-1270]. De getuigenrij is identiek aan een oorkonde van 19 december 1266 (OHZ III no. 1433) en waar hij onder de ridders wordt vermeld.

sneuvelden vele Hollanders w.o. Wouter van Egmond, en zijn zoon Willem, Wouter die Vriese, baljuw van Kennemerland (zie: V-c).²³⁸

Uit dit huwelijk:

1. *Willem van Egmond*, vermeld 1255, 1261, 1266, gesneuveld in de strijd tegen de West-Friezen 20 augustus 1272.²³⁹

In 1255 is er aantekening dat Willem van Egmond nog geen eigen zegel had en voor hem zijn oom Simon van Haarlem zegelde.²⁴⁰

2. *Wouter van Egmond*, overl. 4 maart 1270.²⁴¹
3. *Sophia van Egmond*, overl. 3 maart 1309,²⁴² begr. Jacobswoude, tr. *Jacob van der Woude*, vermeld 1278-1293, overl. 1302, begr. Jacobswoude, zn. van Jacob van der Woude en (Sophia) van Teylingen.

Toelichting

In het necrologium staat vermeld dat zij zuster is van Willem van Egmond; kennelijk geen ridder en nog in leven. Chronologisch komt als broer in aanmerking heer Willem II van Egmond (zie: VI-a), ridder (1278), maar hij is al op 29 maart 1304 overleden. In leven was wel diens kleinzoon Willem IV van Haarlem (zie: VII-a, sub 1), maar dat is irreal. De mededeling in het necrologium valt niet te rijmen.

Haar plaats in de genealogie is bepaald aan de hand van haar voornaam. De voornaam Sophia komt nog een keer voor in het geslacht Van Haarlem en is – naar het zich laat aanzien – afkomstig uit het geslacht van de heren Van Voorne.

IV-b. *Gerard van Egmond*, ‘miles’ (1208), vermeld 1208, overl. 26 februari 1218.²⁴³

Kinderen:

1. *Arnoud van Egmond*, volgt V-c.
2. *Nicolaas van Egmondelf*, ridder (1263).
3. *Lubbert II*, abt van Egmond (1240-1263),²⁴⁴ overl. 5 augustus 1263.²⁴⁵

---

²³⁸ De Beke, Kroniek, blz. 146; Procurator, Kroniek, blz. 151 (voetnoot).

²³⁹ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 68, d.d. 20-8-1272: ‘(obiit) dominus Walterus de Egmonda cum filio suo Wilhelmo occius est a Frisonibus’.

²⁴⁰ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 64, d.d. 1255: ‘Wilhelmus de Egmonda sigillum proprium non habuit, sed usus est sigillo Simonis de Hairlem avunculi sui’.

²⁴¹ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 68, d.d. 4-3-1270: ‘(obiit) Walterus de Egmonda ante patrem suum Walterum’.

²⁴² Hulshof, Egmondse annalen, blz. 74, d.d. 1309: ‘obiit Sophia, soror Wilhelmi de Egmonda, uxor Jacobi de Wouda militis’; Necrologium Abdij Egmond, blz. 100, d.d. 3-3-(1309): ‘(obiit) Sofia, uxor domini Jacobi de Woude, soror Welhelmi de Egmonde’.

²⁴³ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 59, d.d. 1217: ‘obiit dominus Gherardus miles de Egmonda, qui dedit x solidos annuatim sicut pater ejus’; Necrologium abdij Egmond, blz. 99, d.d. 26-2-1217 [= 26-2-1218 in de veronderstelling dat de paasstijl is toegepast]: ‘(obiit) Gerardus de Egmonda, miles, qui dedit x β annuatim’.

²⁴⁴ Hij zal op zijn minst 25 jaar zijn geweest toen hij in 1240 tot abt werd verkozen.

²⁴⁵ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 66, d.d. 5-8-1263 (nonis Augusti): ‘Lubbertus 2, primus abbas Egmondensis regalis, obiit. Hic Lubbertus abbas et Arnoldus de Egmonda, miles, Nicolaus de Egmondelf et

Op 17 september 1259 geeft Lubbert II, abt van Egmond, al het land dat Jan van Duinen, zoon van zijn broer, van de abdij houdt, aan hem, diens vrouw, Aleid, en zijn kinderen in erfhuur tegen 10 schellingen Hollands per jaar.²⁴⁶ Van wie Jan van Duinen een zoon is, is niet vastgesteld.

4. *Wouter Stoutkint*, volgt V-d.
5. *Menso van Egmond*, vermeld 1263.
6. *Geertruid van Egmond*, vermeld 1244, 1260, 1267, tr. *Ogier uten Hoeke*, vermeld 1244-1252, overl. voor februari 1260, zn. van Ogier van Voorschoten.

Toelichting

Geertruid, dochter van Gerard van Egmond, en haar zoon Gerard, behoorden tot de dienstlieden van de abdij van Egmond (1244). Dit houdt in dat haar moeder ook tot de dienstlieden van de abdij behoorde omdat over het algemeen de stand van de vrouw over ging op haar kinderen.²⁴⁷ Huwelijken tussen volvrijen (edelen) en ministerialen (dienstlieden) kwamen aanvankelijk weinig voor,²⁴⁸ maar in de dertiende eeuw was het niet ongevoen meer.²⁴⁹

Op 8 september 1244 verklaarde Lubbert II, abt van Egmond, met toestemming van het kapittel de zoon van zijn zuster Gertrudis, genaamd Gerardus, dienstman van de abdij, uit de ministerialiteit te hebben ontslagen en waarbij nader bepaald wordt dat hij bij huwelijk, hetzij met een ministeriale van de graaf, hetzij met een vrije vrouw, aanspraak kan blijven maken op de nalatenschap van zijn moeder.²⁵⁰

Gerard, ridder, van de Wateringe, zoon van wijlen heer Ogier uten Hoek, verklaarde in februari 1260 dat met zijn toestemming *vrouwe* Geertruid, zijn moeder, een stuk land, gelegen tussen heer Willem van Egmond (zie: VI-b) en Barte, weduwe van Lawardi, heeft geschonken aan het klooster Rijsburg ten behoeve van de memorie van 'onze' vader, haarzelf en 'onze' broer Ogier.²⁵¹

Walterus dictus Stoutkint milites et Menso fratres fuerunt; de Nycolao milite fratre abbatis Lubberti processerunt Johannes et Wilhelms filii Gherardi in Wijc; de Waltero Stoutkint milite dexendenunt plures in Alcmar et Nuwepoirt commorantes, videlicet Jonghe Wilhelmus, Walterus et Havic et consimiles gradus'.

²⁴⁶ OHZ III no. 1221, d.d. 17-9-1259; Meilink, Abdij Egmond, regest 66, d.d. 17-9-1259.

²⁴⁷ Maris, Voogdij, blz. 21.

²⁴⁸ Johanna Maria van Winter, *Ministerialiteit en Ridderschap in Gelre en Zutphen*. Bijdragen van het instituut voor middeleeuwse geschiedenis der Rijksuniversiteit te Utrecht. Deel XXXI (Groningen, 1962), blz. 189. Het betreft de *edelvrije* Godefridus, heer van Ghemen, getrouwd met Sophia van Sulen. In 1283 verklaarde hij dat zijn kinderen bij Sophia Keulse *dienstlieden* waren.

²⁴⁹ Maris, Voogdij, blz. 130.

²⁵⁰ OHZ II no. 647, d.d. 8-9-1244; Meilink, Abdij Egmond, regest 33, d.d. 8-9-1244.

²⁵¹ OHZ III no. 1231, d.d. februari 1280.

V-c. *Arnoud van Egmond*, ridder (1262), ‘nobilis viri’ (1265), vermeld 1251-1267, overl. 14 mei 1276.²⁵²

Op 19 april 1251 beleent Lubbert II, abt van Egmond, zijn broer Arnoud, aan wie hij 100 pond Hollands schuldig was in verband met de dijkherstel met een aantal tienden bij Heiloo, Alkmaar en Ouddorp, alsmede tussen Bergen en Alkmaar, en bepaalde dat deze lenen evenals de andere die hij van de abdij houdt onversterfelijk zullen zijn.²⁵³ Hierna verkoopt hij op 31 december 1252 aan zijn broer Arnoud van Egmond en Weremboud uten Hage het abdieland, gelegen tussen ‘Wymnemerzwehe’ en ‘Goetloshusen’, met uitzondering van hetgeen hem reeds in leen is uitgegeven alsmede van de aangrenzende ‘scopuli’ met hetgeen de abdij daar later nog mocht verweven ten einde een schuld te kunnen vereffenen.²⁵⁴

Lubbert II, abt van Egmond, zegt op 24 juli 1262 aan zijn broer, Arnoud van Egmond, ridder, toe dat de goederen die hij van de abdij in leen houdt op zijn oudste wettige zoon, of ingeval hij geen wettige zoon nalaat, op zijn oudste wettige dochter zullen vererven, zolang er wettige nakomelingen zijn.²⁵⁵ Op 7 november 1264 verkoopt Arnoud van Egmond met toestemming van de abt voor 140 pond de tienden, gelegen tussen de Die en het ‘Zeggelis’, en in de meren, gelegen tussen Bergen en Alkmaar, die hij van de abdij in leen houdt, aan Willem, zoon van wijlen heer Pelgrim van Alkmaar.²⁵⁶

Op 25 oktober 1265 staat Nicolaas, abt van Egmond, op verzoek van heer Arnoud (van Egmond), ridder, en Willem van Egmond, ‘nobilis viri’, aan Dirk van Sassenheim, zoon van zijn broer Gerard, toe dat alle goederen die hij van hem in leen houdt, onversterfelijk zullen zijn.²⁵⁷ Nicolaas, abt van Egmond, staat op 30 juni 1267 aan Arnoud van Egmond, ridder, toe dat hij de goederen die hij van Willem, zoon van wijlen IJsbrand, ridder, heer van Rinnegom, heeft gekocht op dezelfde wijze zullen vererven als de andere lenen die hij van de abdij houdt.²⁵⁸

Kinderen:

1. *Gerard van Egmond*, volgt VI-b.
2. *Hendrik (van Egmond)*, abt van de Abdij Egmond (1269-1271),²⁵⁹ overl. 1275.²⁶⁰

---

²⁵² Hulshof, Egmondse annalen, blz. 69, d.d. 14-5-1276: ‘obiit dominus Arnoldus de Egmonda et legavit x solidus annuos ad caritatem’; Necrologium Abdij Egmond, d.d. 14-5-1276: ‘(obiit) Arnoldus de Egmonda, miles, qui dedit x β annuatim’.

²⁵³ OHZ II no. 889, d.d. 19-4-1251; Meilink, Abdij Egmond, regest 50, d.d. 19-4-1251; Kort, Leenkamer Abdij Egmond (1998), blz. 116 (leen 90), blz. 122 (leen 103).

²⁵⁴ OHZ II no. 961, d.d. 31-12-1252; Meilink, Abdij Egmond, regest 53, d.d. 31-12-1252.

²⁵⁵ OHZ III no. 1300, d.d. 24-7-1262; Meilink, Abdij Egmond, regest 73, d.d. 24-7-1262; Hulshof, Egmondse annalen, blz. 65: ‘specialis gracia facta Arnolde de Egmonda a Lubberto fratre suo’; Kort, Leenkamer Abdij Egmond (1998), blz. 91 (leen 23), blz. 107 (leen 62).

²⁵⁶ OHZ III no. 1371, d.d. 7-11-1264; Meilink, Abdij Egmond, regest 82, d.d. 7-11-1264.

²⁵⁷ OHZ III no. 1400, d.d. 25-10-1265.

²⁵⁸ OHZ III no. 1453, d.d. 30-6-1267; Meilink, Abdij Egmond, regest 89, d.d. 30-6-1267; Hulshof, Egmondse annalen, blz. 67: ‘de feodo Arnolde de Egmonde empto erga Wilhelmum filium IJsbrandi de Rynneghen et consentit abbas Nycolaas’.

²⁵⁹ Hof, Egmond, blz. 62.

²⁶⁰ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 68, d.d. 1275: ‘(obiit) abbas Egmondensis 18 Heynricus de Egmonda, avunculus abbatis Egmondensis scilicet Theoderici Screvel (dit moet een latere toevoeging zijn geweest), resignavit et electus est abbas Florencius’.

3. (verm.) *Arnoldus van Egmond*, overl. 7 juli 1275?²⁶¹
4. *Bruno van Egmond*, vermeld 1275.

Op 12 december 1275 staat Willem van Egmond toe aan zijn verwant Bruno, zoon van heer Arnoud van Egmond, ridder, dat de goederen die hij van hem in leen houdt, bij ontstentenis van een wettige zoon aan Bruno's oudste wettige dochter en voorts steeds aan de oudste wettige erfgenaam zal komen.²⁶²

5. *Dirck Screvel*, monnik in de abdij Egmond, overl. 31 maart 1332.²⁶³

Bastaard:

6. *Wouter de Vriese*, volgt VI-c.

VI-b. *Gerard van Egmond*, vermeld 1292-1312, overl. 30 maart 1332,²⁶⁴ tr. 1^e *Machteld (...)*, vermeld 1305 (postuum), tr. 2^e *Femeynse Gerrit Heer Winrixdr.*, vermeld 1302, 1352-1354 (postuum).

Op 21 maart 1292 krijgt Gerard, zoon van wijlen Arnout van Egmond, ridder, een kamp land, genaamd 'Wordic', gelegen buitendijks ten oosten van Wimmenummerwoud, ten vrij eigen.²⁶⁵ Floris, abt van Egmond, prior en convent verklaren op 13 maart 1293 dat zij op verzoek van Gerardus, zoon van wijlen Arnoldus, genaamd van Hecmunda, een zeker kamp land, geheten 'de Wordt', gelegen buitendijks, hetgeen door hem tot nu toe in leen heeft gehad, als vrij eigen goed te hebben gegeven.²⁶⁶

Floris, abt van Egmond, verklaart op 1 februari 1302 dat Gerrit, zoon van heer Arnoud van Egmond, zijn vrouw Femeynse, dochter van Gerrit Winrixz., poorter van Alkmaar, gelijftocht heeft met acht vierendeel made op 'Sammaer' met 6 koegrazen, gelegen buitendijks, met de bepaling dat na Femeynse's dood deze goederen op haar kinderen 'gezamenderhand' zullen komen.²⁶⁷ Op 8 oktober 1305 verklaart Werner, abt van Egmond, dat Aernt Gerritsz., heren Aerntsz., voor hem en de leenmannen van het godshuis afstand heeft gedaan van alle aanspraken op het goed, dat heer Dirk van der Laan eertijds als leengoed gehouden heeft, en dat Aernt verklaard heeft, dat het goed noch op hem noch op één van de kinderen, door Gerrit bij 'ver Machteld' gewonnen, zal komen, zolang Femeynse, de vrouw van Gerrit, of één van haar kinderen, leeft.²⁶⁸

²⁶¹ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 68, d.d. 7-7-1275: 'obiit Arnoldus de Egmonda, qui legavit hic ii libras annuatim'; Necrologium Abdij Egmond, blz. 117, d.d. 7-7-1275: '(obiit) Arnoldus de Egmonde, qui dedit duas libras annuatim'.

²⁶² OHZ III no. 1706, d.d. 12-12-1275; Kort, Leenkamer Abdij Egmond (1998), blz. 91 (leen 23).

²⁶³ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 75, d.d. 31-3-1332 (pridie Kalendas Aprilis): 'obiit pater Theoderici Screvel, filius domini Arnoldi de Egmonda, Gherardus'.

²⁶⁴ Necrologium Abdij Egmond, blz. 104, d.d. 30-3-1332: '(obiit) Gerardus, filius Arnoldi de Egmonda, militis, pater abbatis Theodericus Screvel, qui legat conuentui x β annuatim, et sepultus est in paradiso ante januam Ecclesie'.

²⁶⁵ Kort, Leenkamer Abdij Egmond (1998), blz. 135 (leen 131).

²⁶⁶ OHZ V no. 2772, d.d. 13-3-1293. [Toepassing paasstijl] Meilink, Abdij Egmond, regest 116, d.d. 21-3-1292 [Toepassing jaartijl] Hulshof, Egmondse annalen, blz. 17, d.d. 1292: '1292: renunciatio juni feodalis facta Gherardo filio Arnoldi de Egmonda'.

²⁶⁷ Meilink, Abdij Egmond, regest 125, d.d. 1-2-1302; Kort, Leenkamer Abdij Egmond (1998), blz. 108 (leen 62).

²⁶⁸ Meilink, Abdij Egmond, regest 137, d.d. 8-10-1305.

Barthout van Oyen, abt van Egmond, geeft op 20 februari 1312 samen met de leenmannen toestemming aan Gerrit, zoon van wijlen heer Aernt van Egmond, ridder, en met goedvinden van zijn 'rechte erfsonne', Arnoud, dat hij zijn vrouw, Femeynse, dochter van Gerrit heren Winrixsz., poorter van Alkmaar, tot lijftocht heeft gegeven het leengoed, waarop Femeynse woont, gelegen over de Oost-Kerkweg, met alle grazen buitendijks, alsmede de helft van een leengoed, afkomstig van heet Dirk van der Laan, en dat de goederen als lenen van Egmond zullen vererven op Femeynse's zoons of dochters. Bezegeld door Willem van Egmond, Wouter van Egmond, Jan Uterwijn, Gerrit en Aernt voorn.²⁶⁹

Uit het eerste huwelijk:

1. *Aernt Gerritsz. Heer Aerntsz.*, volgt VII-b.

Uit het tweede huwelijk:

2. *Machteld van Egmond*, vermeld 1352-1354, tr. *Splinter Haes*, vermeld 1352-1354.

Op 5 januari 1354 verklaren Splinter Haes en zijn vrouw, Machteld, 'Gheraert heren Aerntszoonsdr.', verkocht te hebben aan IJsbrand van der Scure al hun rechten op de goederen, die Femeynse, vrouw van 'Gheryt heren Aerntszoons', in lijftocht had, gelegen inde parochie van Egmond en Limmen.²⁷⁰ Nog datzelfde jaar, 20 december 1354, volgt een soortgelijke oorkonde en beloven zij het goed kwijt te schelden voor de abt van Egmond en zijn leenmannen.²⁷¹

3. *Willem Gerritsz. Heer Aerntsz. van Egmond*, vermeld 1352-1356, tr. *Adelis Collaerd Catsdr.*, vermeld 1352.

Willem, zoon van Gerrit, zoon van heer Arnoud van Egmond, mede uit naam van zijn vrouw Adelize Collaers Catsdr., en zijn kinderen, verklaart op 18 juni 1352 verkocht te hebben aan Splinter Haes, zijn zwager, en Machteld, zijn zuster, alle goederen die hij van zijn moeder geërfd heeft, waarvoor Splinter Haes hem, zijn vrouw en kinderen een zekere rente zal uitkeren.²⁷² Op 5 oktober 1354 verzoekt Willem Gerritsz., 'des heren Arnoutszoon van Egmond', aan Berwout Winrixz., zijn neef, om aan IJsbrand van der Scure, alle brieven over te geven betreffende het land, dat Willems moeder, Femeynse, in lijftocht had en nu aan IJsbrand is verkocht.²⁷³ Een klein jaar later, 26 augustus 1355, volgt opnieuw het zelfde verzoek van Willem Gerritsz. aan Berwout Winrixz., zijn neef, om de brieven en handvesten over te dragen aan IJsbrand van der Scure.²⁷⁴ Op 15 oktober 1356 verklaart Willem Gerritsz. aan de abt van Egmond ten behoeve van IJsbrand van der Scure al het land opgedragen te hebben dat zijn vader van de abdij in leen gehad heeft, te weten de landen, gelegen binnen de parochie Egmond, 6 graven op 'Rinneghimmervenne', en het land te Limmen, geheten 'de Hoeve', met bijbehorende grazen, die door IJsbrand van der Scure zijn gekocht.²⁷⁵

---

²⁶⁹ Meilink, Abdij Egmond, regest 160, d.d. 20-2-1312.

²⁷⁰ Meilink, Abdij Egmond, regest 339, d.d. 5-1-1354.

²⁷¹ Meilink, Abdij Egmond, regest 345, d.d. 20-12-1354.

²⁷² Meilink, Abdij Egmond, regest 326, d.d. 18-6-1352.

²⁷³ Meilink, Abdij Egmond, regest 343, d.d. 5-10-1354.

²⁷⁴ Meilink, Abdij Egmond, regest 353, d.d. 26-8-1355.

²⁷⁵ Meilink, Abdij Egmond, regest 366, d.d. 15-10-1356.

Bastaarden:

4. *Dirk Screvel*, prior (1317), abt van de Abdij Egmond (1319-1335),²⁷⁶ overl. 29 september 1335.²⁷⁷

Op 7 juni 1323 verklaart Dirk, burggraaf van Leiden, verkocht te hebben aan heer Dirk Screvel, abt van Egmond, en aan het convent, het huis en land, gelegen in het Woutambacht, dat wijlen Floris van Hasebroeke van hem in leen heeft gehad.²⁷⁸

5. *Jan Gerritsz.*, overl. 11 juni 1327.²⁷⁹
6. *Nicolaas genaamd Casinus*, overl. 22 mei 1332.²⁸⁰

VII-b. *Aernt Gerrit Heer Aerntsz.*, vermeld 1305-1336.

Op 8 oktober 1305 verklaart Werner, abt van Egmond, dat Aernt Gerritsz., heren Aerntsz., voor hem en de leenmannen van het godshuis afstand heeft gedaan van alle aanspraken op het goed, dat heer Dirk van der Laan eertijds als leengoed gehouden heeft, en dat Aernt verklaard heeft, dat het goed noch op hem noch op één van de kinderen, door Gerrit bij 'ver Machteld' gewonnen, zal komen, zolang Femeynse, de vrouw van Gerrit, of één van haar kinderen, leeft.²⁸¹

De godshuis mannen van Egmond, namelijk 'Arnoud Gherydsz. en Florens van Backem', oorkonden op 18 september 1333 dat zij getuige zijn geweest toen de abt van Egmond en hun neef Jacop Willem Costersz. 'enen coop makenden', waarbij de laatste 12 morgen land, gelegen tot Alphen, tot dusverre door hem in leen gehouden, als vrij goed aan het godshuis zal afstaan, waarvoor in de plaats hij, en na zijn overlijden zijn vrouw, levenslang 6 pond Hollands zal ontvangen.²⁸²

Op 2 februari 1336 verklaart Hugo, abt van Egmond, dat Aernt Gerritsz. hem voor de zielen van zijn ouders, en van hemzelf, en ter verlichting van zijn consciëntie, heeft opgedragen al het goed dat deze van het godshuis in leen had, waartegenover de abt hem levenslang 40 pond Hollands zal uitkeren.²⁸³

Kind:

1. *Willem Aerntsz.*, vermeld 1355/56, tr. N.N.

Kind:

1. *Gerrit Willem Aerntsz.*, vermeld 1373/79, zegelt 1373, overl. ca. 1391.

---

²⁷⁶ Hof, Egmond, blz. 68-69, 477.

²⁷⁷ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 75, d.d. 29-9-1335 (3^e Kalendas Octobris): 'obiit Theodericus Screvel, 22 abbas Egmondensis'.

²⁷⁸ Meilink, Abdij Egmond, regest 187, d.d. 7-6-1323.

²⁷⁹ Necrologium Abdij Egmond, blz. 114, d.d. 11-6-1327: '(obiit) Joannes, filius Gerardi, frater Theoderici Abbatis, qui legat x β annuatim, et sepultus est in paradiso'.

²⁸⁰ Necrologium Abdij Egmond, blz. 111, d.d. 22-5-1332: '(obiit) Nicolaus, dictus Casinus, frater illegitimus Theoderici Screvel, Abbatis, qui legat x β annuatim'.

²⁸¹ Meilink, Abdij Egmond, regest 137, d.d. 8-10-1305.

²⁸² Meilink, Abdij Egmond, regest 227, d.d. 18-9-1333.

²⁸³ Meilink, Abdij Egmond, regest 235, d.d. 2-2-1336; Kort, Leenkamer Abdij Egmond (1998), blz. 108 (leen 62).

Jan, abt van Egmond, en het convent, verklaren op 2 januari 1373 dat Gerrit Willem Aerntsz. een goed, gelegen in Egmond, dat hij van de abdij in leen houdt, met hun toestemming heeft verkocht, en dat hij daarvoor in de plaats goederen in het ambacht Maasland, Rijswijk en Vrijenban (nabij Delft) aan de abdij heeft opgedragen en daarna in leen heeft gekregen.²⁸⁴ Op dezelfde dag bevestigt Gerrit Willem Aertsz. dat het goed, behoudens een stuk land, gen. Stevenscamp', gelegen in de parochie Egmond, dat hij van de abdij in leen had, verkocht te hebben. Hiertegenover heeft hij opgedragen 7 morgen, 3½ morgen, 4 morgen en 2½ morgen, gelegen in Maasland, 4 morgen, gelegen in Rijswijk, en 7 morgen in de Vrijenban, en waarmee hij beleend is.²⁸⁵

Op 28 maart 1379 bevestigt Gerrit Willemsz. dat de abt van Egmond hem toegestaan heeft om 7 morgen en enige andere goederen, gelegen in het ambacht Maasland, die hij leen heeft, te mogen verkopen. In plaats daarvan heeft hij 3 morgen land, gelegen aan de 'Bordijcsen' weg in Maasland, en 2½ morgen, gelegen bij de Vliet onder Rijswijk, opgedragen.²⁸⁶

V-c. *Wouter die Vriese*, meier van de abdijsgoederen te Rinnegom (1265), baljuw van Kennemerland (1272), vermeld 1264-1272, gesneuveld in de strijd tegen de West-Friezen 20 augustus 1272,²⁸⁷ tr. *Helewigis (Heiletiaan)*, vermeld 1264.

Nicolaas, abt van Egmond, prior en convent, ontslaan op 23 juni 1264 tegen betaling van 50 koeien de dienstlieden, wonende in Rinnegom tussen de Galevoort en Wimmenum, van de abdij van de keurmede.²⁸⁸ Daarna volgt een aparte lijst met alle namen van de personen die ontslagen zijn met als eerste 'Walterus Friso et Helewigis uxor eius cum filiis et filiobus suis' genoemd.²⁸⁹ Op 1 april 1265 belast Nicolaas, abt van Egmond, Wouter die Vriese (Wouter Friso) voor de duur van diens leven met de meierij van de abdijsgoederen te Rinnegom. Willem van Egmond bezegelt de oorkonde.²⁹⁰

Graaf Floris V geeft op 19 februari 1272 aan Wouter die Vriese de huishoenders in Ouddorp en Vronen, voorts de 'muddepenning', de tol buiten de jaarmarkt en de visserij in de slui te Alkmaar in leen, met de bepaling dat ingeval een sluis in de Rekerdam wordt gelegd, Wouter ook de visserij daarin in leen zal krijgen, waarbij o.a. Willem van Egmond als getuige aanwezig is.²⁹¹

Uit dit huwelijk:

1. *Wouter die Vriese*, vermeld 1317, 1320, overl. voor 25 mei 1333.

Op 23 mei 1317 oorkonden Gerrit van Heemskerk, ridder, Wouter van Egmond, Floris van Adrichem en Wouter die Vriese, dat Machteld, dochter van Dirk van Rolland,

---

²⁸⁴ Meilink, Abdij Egmond, regist 456, d.d. 2-1-1373.

²⁸⁵ Meilink, Abdij Egmond, regist 457, d.d. 2-1-1373.

²⁸⁶ Meilink, Abdij Egmond, regist 509, d.d. 28-3-1379.

²⁸⁷ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 68: d.d. 20-8-1272: (opsomming van gesneuvelden) 'apud Nuburch' w.o. 'Walterus Friso, balivus Kennemarie, filius Egmondensis illegitimus'.

²⁸⁸ OHZ II no. 1360, d.d. 23-6-1264.

²⁸⁹ OHZ II no. 1361, d.d. 23-6-1264.

²⁹⁰ OHZ III no. 1383, d.d. 1-4-1265. [Toepassing paasstijl] Meilink, Abdij Egmond, regist 79, d.d. 1-4-1264.

[Toepassing jaarsstijl]

²⁹¹ OHZ III no. 1583, d.d. 17-2-1272.

bijgestaan door haar mombler Simon van Teylingen, ten behoeve van de abt van Egmond afstand heeft gedaan van de rottienden, waarna zij door de abt met deze tienden wordt beleend.²⁹²

Bisschop Jacob van Zuden en de andere raden van de graaf doen op 29 maart 1320 in verschillende zaken uitspraak, w.o. vermeld 'Item van de ghebreke, dat Wouter die Vriese, heeft van de visserij, dat houden wij aan mijn Heere'.²⁹³

Kind:

1. *Margriete die Vriese*, vermeld 1338.

Op 31 juli 1338 verklaart Margriet, dochter van Wouter de Vriese, haar testament te maken, waarbij zij aan het convent van Egmond al haar land schenkt, gelegen in het ambacht van Egmond, in de Vrijeban, of waar het gelegen mocht zijn.²⁹⁴

2. *Meynso die Vriese*, overl. 17 april 1298.²⁹⁵

3. *Lubbert ver Heiletiaansz.*, beleend bij dode van zijn broer Wouter die Vriese met 3 ½ viertel land, in Egmond, 25 mei 1333.²⁹⁶

V-d. *Wouter van Egmond, alias Stoutkint*, ridder (1263), overl. voor 25 augustus 1274.

Kinderen:

1. *Gerard heer Woutersz. (van Egmond)*, knaap (1292, 1297), vermeld 1274-1318, overl. tussen 25 juli 1318 en 29 augustus 1320, tr. *Aleid uter Wijck*, overl. 25 juli 1333, dr. van Willem van Brederode en Hildegonde van Voorne. Zij tr. 2^e Costijn IV van Renesse,²⁹⁷ heer van Baarland, knaap (1299), ridder (1307), vermeld 1299-1328, (balling (1297-1307), overl. voor 3 juli 1334, zn. van Jan I van Renesse en Margaretha (Scarport).

Heer Willem van Egmond beleent op 25 augustus 1274 Gerard, zoon van heer Wouter van Egmond, op grond van een wettige broederscheiding in recht erfleen met een korentiend in Poeldijk, een korentiend in Assendelft, 10 morgen land bij Honselersdijk en in Naaldwijk, en een smaltiende in Loosduinen, naar inhoud van het handschrift, die heer Jan van Egmond toonde te Rinnegom 'opten huijse' toen hij deze goederen verzocht.²⁹⁸

Op 2 december 1284 geeft heer Willem van Egmond een korentiende in Poeldijk en Assendelft, 10 morgen land bij Honselersdijk en in Naaldwijk, en een smaltiende bij Loosduinen, in erfelijke leen aan Gerard, zoon van heer Wouter van Egmond.²⁹⁹ Jan van Renesse, ridder, beloofde op 5 mei 1284 Gerard, zoon van heer Wouter, met raad

---

²⁹² Meilink, Abdij Egmond, regest 171, d.d. 23-5-1317.

²⁹³ Van Mieris II, blz. 214, d.d. 29-3-1320 (1319, voor 't Pascha). [Toepassing paasstijl]

²⁹⁴ Meilingk, Abdij Egmond, regest 250, d.d. 31-7-1338.

²⁹⁵ Necrologium Egmond, blz. 106, d.d. 17-4-1298: 'Meynso, filius Walteri Frisonis, qui dedit conuentui unam libram annuatim, et sepultus est is paradiso'.

²⁹⁶ Kort, Leenkamer Abdij Egmond (1998), blz. 107 (leen 60).

²⁹⁷ B. de Keijzer, *Van Renesse (van Zierikzee)* (Emmen, 2021). Gepubliceerd op HoGenDa.

²⁹⁸ OHZ III no. 1677, d.d. 25-8-1274.

²⁹⁹ OHZ IV no. 2192, d.d. 2-12-1284.

en daad te zullen bijstaan indien Gerard doet wat deze hem heeft toegezegd en ingeval Gerard zich tegen de graaf, diens zoon, diens verwanten en diens onderzaten keert.³⁰⁰

Op 21 maart 1292 geeft graaf Floris V een keur aan de ingezetenen van Kennemersland, waarbij onder de getuigen wordt genoemd Gerard, heer Wouters zoon, knaap.³⁰¹ Heer Willem van Egmond, Gerard van Velzen, Gerard, zoon van heer Wouter, en anderen verklaarden ten overstaan van graaf Floris V op 3 april 1292 dat Willem van Haarlem, zoon van wijlen heer Simon van Haarlem, het noordeinde van Schermer, Mijzen en Ursem met de desbetreffende gerechten in leen houdt van Gerard, onmondig heer van Voorne, het van de graaf in leen houdt.³⁰² Op 5 mei 1297 wijst graaf Jan I op verzoek van de gevolmachtigden van koning Eduard I van Engeland met instemming van zijn raden zijn echtgenote, Elisabeth van Engeland, als lijftocht een rente van 8.000 pond zwarte Tournois aan, onder getuigen o.a. ‘Gerardus, filius domini Walteri’, knaap.³⁰³

Barthout van Oyen verklaart op 25 juli 1318 aan zijn neef, Hendrik van Heemskerk, gegeven te hebben de viertel land, gelegen aan de westzijde van het huis van Bertelmeus Uterwijn, geheten heer Willetiaens leen, dat door *ver Alijt Uterwijn*, vrouw van Gerrit heren Woutersz., en hun dochter Agniese, in lijftocht wordt gehouden; met de bepaling dat Hendrik het genoemde land van de abten in leen zal krijgen na de dood van genoemde personen en dat het goed op zijn oudsten zoon of dochter, die hij bij zijn vrouw ‘Heylewief’ heeft, als rechtleen zal versterven.³⁰⁴

Graaf Willem III schenkt op 29 augustus 1320 aan Aleid, vrouwe uter Wijk, weduwe van Gerard, heer Woutersz., ter compensatie voor de visserij voor IJsselmonde een jaarrente van 30 pond Hollands uit de bede in Waterland, zolang zij leeft.³⁰⁵

Uit dit huwelijk:

1. *Agniese van Egmond*, vermeld 1318.

2. *Floris heer Woutersz.*, volgt VI-d.

VI-d. *Floris heer Woutersz.*,³⁰⁶ kastelein van het slot Medemblik (1296), baljuw van Hoogwouderambacht en Drechterland (1298), baljuw van Kennemerland (1303).³⁰⁷

Na de dood (1296) van graaf Floris V verdedigde hij het slot Medemblik tegen de belegering van de Friezen. Na enige tijd werd hij door graaf Jan van Avesnes ontzet.³⁰⁸

Kind:

1. *Albrecht Floris Heren Woutersz.*, volgt VII-c.

---

³⁰⁰ OHZ IV no. 2204, d.d. 4-5-1285.

³⁰¹ OHZ V no. 2710, d.d. 14, 19 of 21-3-1292 [waarschijnlijk 21-3-1292].

³⁰² OHZ V no. 2712, d.d. 3-4-1292.

³⁰³ OHZ V no. 3279, d.d. 5-5-1297.

³⁰⁴ Meilink, Abdij Egmond, regest 179, d.d. 25-7-1318; Kort, Leenkamer Abdij Egmond (1998), blz. 96 (leen 33).

³⁰⁵ NA, AGH inv.nr. 225, fol. 4, no. 24, resp. inv.nr. 256, fol. 5, no. 25, d.d. 29-8-1320.

³⁰⁶ Beelaerts van Blokland, Van Egmond van Merestein, kolom 355.

³⁰⁷ Meilink, Abdij Egmond, regest 127, d.d. 9-1-1303.

³⁰⁸ Brill, Rijkmonnik Melis Stoke, Vijfde Boek, blz. 32 (vs. 631-643).

VII-c. *Aelbrecht Floris Heren Woutersz.*,³⁰⁹ vermeld 1306-1335, tr. (lijftocht 14 juli 1329) *Elisabeth van der Woude*, 1329, 1359, dr. van Jacob van der Woude en Elisabeth van Zuylen-Anholt.

Op 29 april 1306 wordt Willem de Gouwe Willemsz. van Teylingen beleend door de heer van Putten met zijn woning, t.w. ‘dat goed in der Wike’ belend door ‘Aelbrecht Florens sone heren Wouters soons’.³¹⁰

Simon van Haarlem, minderjarige zoon van Hendrik van Diepenheim, verklaart op 9 september 1323 onder het zegel van zijn voogd, Sweder, heer van Abcoude, ridder, al het land van de abdij in de parochie Limmen etc. in erfpacht te hebben ontvangen van heer Dirk, abt van Egmond, tegen en jaarlijkse pacht. Tot nakoming van de overeenkomst stelt zijn voogd borgen, namelijk: heer Dirk, burggraaf van Leiden, heer Simon van Bentheim, ridders, Jan Persijn heer Jansz., Jan van Rosenberg, Albert Florisz. en Gerrit Ever.³¹¹

Op 14 juli 1329 krijgt hij acht pond Hollands per jaar in rechtleen, en maakt daarop de lijftocht voor zijn vrouw Elisabeth, dochter van heer Jacob van den Woude. Simon van Haarlem belooft op 15 september 1329 zich te houden aan de bepalingen als omschreven in de brief van 9 september 1323, waarbij ‘Aelbrecht Florensz.’ als borg werd genoemd.³¹²

Op 28 maart 1335 wordt hij door heer Jan van Polanen beleend met het land te Opmeer ‘alsoe die Vriesen synen ouders gaven’.

Uit dit huwelijk:

1. *Jan van Egmond van Merestein, alias uter Wike*,³¹³ ridder (1345), vermeld 1345-1378, overl. voor 16 maart 1382, tr. 1^e (lijftocht 13 maart 1346) *Genephia van Rodenburg*, tr. 2^e (lijftocht 29 november 1360) *Baerte van IJsselstein*, dr. van Otto van IJsselstein en Berta Peter Grauwertsdr.

De leengoederen genoemd in de oorkonde van 25 augustus 1274 zijn ‘naar inhoud van het handschrift, die heer Jan van Egmond toonde te Rinnegom ‘opten huijse’ toen hij deze goederen verzocht’,³¹⁴ te weten: een korentiende in Poeldijk,³¹⁵ een korentiende in Assendelft,³¹⁶ 10 morgen land bij Honselersdijk en in Naaldwijk,³¹⁷ en een smaltiende in Loosduinen.³¹⁸ Deze leengoederen zijn op hem vererfd tussen 1335 en 1345.

Hertog Albrecht legt op 10 juni 1359 de boetes vast die stad Delft opgelegd krijgt. Genoemd worden o.a. Heer Jan van Egmond, Wouter zijn broeder.³¹⁹ Waarna op dezelfde dag door Machteld van Lancaster, gravin van Henegouwen, etc. en hertog

---

³⁰⁹ Beelaerts van Blokland, Van Egmond van Merestein, kolom 355.

³¹⁰ Kort, Leenkamer Putten (1979), blz. 132 (leen 87).

³¹¹ Meilink, Abdij Egmond, regest 190 en 191, d.d. 9-9-1323.

³¹² Meilink, Abdij Egmond, regest 207, d.d. 15-9-1329.

³¹³ Beelaerts van Blokland, Van Egmond van Merestein, kolom 356; Dek, Van Egmond blz. 78.

³¹⁴ OHZ III no. 1677, d.d. 25-8-1274.

³¹⁵ Hoek, Leenkamer Egmond-1 (1976), blz. 100 (leen 22).

³¹⁶ Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 368 (leen 58).

³¹⁷ Hoek, Leenkamer Egmond-1 (1976), blz. 103 (leen 23).

³¹⁸ Hoek, Leenkamer Egmond-1 (1976), blz. 100 (leen 22).

³¹⁹ Van Mieris III, blz. 91-92, d.d. 10-6-1359 (1359, des manendages na Bonifacii).

Albrecht van Beieren, etc. uitspraak wordt gemaakt over de zoen met die van Delft wordt gemaakt. Heer Jan van Egmond, Wouter, zijn broeder, Willem Boudijnsz. van Geervliet, en anderen, die binnen Delft gelegen hebben en geen poorter zijn, krijgen de verplichting opgelegd om zich voor ‘vrydach na pyнкster’ (= 14 juni) buiten het land en graafschap te begeven en daar te blijven tot weder opzeggen.³²⁰

2. *Wouter van Egmond van Merestein*,³²¹ vermeld 1355-1392, overl. na 26 juli 1392, tr. 1^e (voor 16 juni 1363) *Willem Mabelia uten Waerde*, weduwe van Floris van Cralingen, vermeld 1339-1358, overl. voor 11 februari 1365, dr. van Jan uten Waerde en Christina van Oegstgeest, tr. 2^e (voor 22 september 1376) *Alverade van de Boechorst*, vermeld 1372, overl. na 26 juli 1392, dr. van Floris II van de Boechorst en (...) Willem Dullaertsdr.

II-b. *IJsbrand*, vermeld 1130/61.

In een ongedateerde aantekening staat vermeld dat Wouter, abt van Egmond (1130-1161), van Berenwoldus en IJsbrand een vierde deel van het land, dat van Heike en Luva is geweest, gelegen in ‘Haregan’ en ‘Grothen’, heeft gekocht en het daarna weer aan hun voor acht ‘uncias’ per jaar verpachtte.³²²

Kinderen:

1. *Allard van Egmond*, volgt III-b.
2. *Vastraerd van Rinnegom*, vermeld 1162.

III-b. *Allard van Egmond*, vermeld 1162, gesneuveld in een veldslag met de West-Friezen 22 januari 1168.

Op 28 augustus 1162 verklaart graaf Floris III dat hij de kerk van Vlaardingen, die door zijn vader Dirk VI ten onrechte was gehecht aan de hofkapelanie, heeft gerestitueerd aan de abdij Egmond, waarbij een groot aantal getuigen aanwezig waren w.o. ‘Adallardus, Vastraerd de Rynnighem’.³²³

In de winter van het jaar 1168 ging Floris III, graaf van Holland (1157-1190), met een grote groep ridders en voetvolk naar West-Friesland toe om de Friezen, die zich tegen zijn gezag verzetten, te beteugelen. Er vond op maandag 22 januari een veldslag plaats waarbij vele edele en goede ridders w.o. Allard van Egmond aan Hollandse zijde sneuvelen.³²⁴

Kinderen:

1. *IJsbrand van Egmond*, volgt IV-c.
2. *Allard van Egmond*, vermeld 1215/26.
3. *Floris van Egmond*, vermeld 1215/26.

---

³²⁰ Van Mieris III, blz. 92-93, d.d. 1359 (= 10-6-1359).

³²¹ Angevaerde, Van Noordwijk, blz. 82.

³²² Muller, Oudste goederenlijst van de Abdij Egmond, blz. 23: ‘Domnus abbas Walterus emit a Berewaldo et Isbrando quartam terre, quam habucrunt Heike et Luva, iacentem in Haregan et in Grothen, que singulis annis persolvit octo uncias’.

³²³ OHZ I no. 151 en 152, d.d. 28-8-1162.

³²⁴ Gumbert, Annalen van Egmond, blz. 245-255.

IV-c. *IJsbrand van Egmond*, vermeld 1215/26-1230.

In een oorkonde, gedateerd tussen 1215 en 1226, waarin Lubbert I, abt van Egmond, land ruilde met Willem van Aagtdorp, zijn vele getuigen aanwezig w.o. 'Isbrandus de Hecmund, Allardus et Florentius fratres eius'.³²⁵

In de maand december 1226 was 'Ysbrandus de Egmonda' getuige toen Hendrik I, abt van Egmond, aan heer Willem van Egmond de gunst verleende dat indien hij zonder een wettige zoon na te laten zijn oudste dochter hem zal opvolgen in de voogdij en in alle goederen, die hij van de abdij in leen houdt, en zo nodig zijn oudste wettige broer.³²⁶

Hendrik I, abt van Egmond, beleent in november 1227 heer Willem van Egmond wederom met alle lenen, waarop hij rechtens aanspraak maakt, en bepaalt de wijze waarop die lenen zullen vererven. Onder de vele getuigen IJsbrand van Egmond.³²⁷

Op 14 januari 1230 ontslaat Arnoud, abt van Egmond, op wens van graaf Floris IV en op raad van het convent, voogd en leenmannen van de abdij, de dienstlieden van de abdij en hun nakomelingen, die wonen tussen de beek in 'Galenurt' en de parochie Castricum, tegen betaling van een zekere geldsom uit de keurmede. Onder de getuigen IJsbrand van Rinnegom.³²⁸ Enige maanden later, 24 april, is IJsbrand van Egmond, wederom getuige voor de abt van Egmond.³²⁹

Kind:

1. *IJsbrand van Egmond*, volgt V-c.

V-c. *IJsbrand van Egmond*, heer van Rinnegom, ridder (1267) (postuum), overl. 2 oktober 1255,³³⁰ tr. *Riswidis (van Rinnegom)*, overl. 10 februari 1252.³³¹

Uit dit huwelijk:

1. *Willem van Rinnegom*, vermeld 1265, 1267, overl. 18 mei 1280.³³²

Op voorspraak van Willem en Floris, zoons van IJsbrand van Egmond, werden op 1 april 1265 door Nicolaas, abt van Egmond, vrijheid verleend aan Almoda, dochter van Meinburgis, en haar kinderen, dienstlieden van de abdij.³³³

Nicolaas, abt van Egmond, staat op 30 juni 1267 aan Arnoud van Egmond, ridder, toe dat hij de goederen die hij van Willem, zoon van wijlen IJsbrand, ridder, heer van

³²⁵ OHZ II no. 457, d.d. 1215 / 12-5-1226.

³²⁶ OHZ II no. 467, d.d. [1-24]-12-1226.

³²⁷ OHZ II no. 476, d.d. november 1227.

³²⁸ OHZ II no. 496, d.d. 14-1-1230.

³²⁹ OHZ II no. 501, d.d. 24-4-1230.

³³⁰ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 64, d.d. 2-10-1255: 'obiit dominus Ysbrandus de Rynnighem et Egmonda, pater Gherardi monachi Egmondensis'.

³³¹ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 63, d.d. 15(?) -2-1252: 'obiit Riswidis Russent de Rynneghem, mater Gherardi monachi'; Necrologium Abdij Egmond, blz. 97: d.d. 10-2-(1252): 'Riswidis, que dedit x β'.

³³² Hulshof, Egmondse annalen, blz. 69, d.d. 1280: 'obiit Wilhelmus de Rineghem, frater Gherardi monachi Egmondensis'; Necrologium Abdij Egmond, blz. 110, d.d. 18-5-1280: '(obiit) Wilhelmus de Rinegom, frater Gerald, monachie'.

³³³ OHZ III no. 1381, d.d. 1-4-1265. [Toepassing paasstijl]. Meilink, Abdij Egmond, regist 77, d.d. 1-4-1264. [Toepassing jaarsstijl]

Rinnegom, heeft gekocht op dezelfde wijze zullen vererven als de andere lenen die hij van de abdij houdt.³³⁴

2. *Floris van Rinnegom*, vermeld 1265.
3. *Gerard van Rinnegom*, monnik (1252-1288).
4. *Nicolaas van Rinnegom*, overl. 12 januari 1288.³³⁵

---

³³⁴ OHZ III no. 1453, d.d. 30-6-1267; Meilink, Abdij Egmond, regest 89, d.d. 30-6-1267; Hulshof, Egmondse annalen, blz. 67: 'de feodo Arnoldi de Egmunde empto erga Wilhelmum filium IJsbrandi de Rynneghen et consentit abbas Nycolaas'.

³³⁵ Necrologium Abdij Egmond, blz. 93, d.d. 9-1-1288: 'Nicolaus, frater Gerardi de Rynighem, qui dedit x £ annuatim ad caritatem.'

Bijlage

1. Testament van Willem van Egmond, d.d. 12-3-1311.³³⁶

Allen den genen die desen brief sellen sien of hooren lesen doe ick Willaem van Egmonde condt ende kenlic, dat ick machtich myns sins ende gesonts lyfs, ende by myns sielen oorbaer. In den eersten bespreecke ick den Clooster van Egmonde jaerlics een pont gelts myne memorie mede te doene in dusdanigen manieren, dat men dat gelt deelen sal in den Convent die ghene die ter misse ende ter vigilie comen, ende die niet en comen, sal men niet even, ten sy dat sy by oolove uytgevaren sijn. Voort den Clooster in Rynsburch x pont myne memorie mede te doen, den Clooster ter Lee v pont, den Clooster te Conixvelt v pont, den Clooster te Loosduynen v pont, den Jacopynen te Haerlem x pont, onser Vrouwen Broeder te Haerlem x pont, den Beghynen te Haerlem x pont. Voort ter Capelryen te Rynegom te Sinte Katharine x pont, jaerlix in te nemen uyt den korten hop, daghelix myne memorie mede te doen, den Deken van Egmonde drie pont, Haren Matheus onsen Capellaen drie pont, Herman den Clerck xxx schellingen in te nemen uyt den langen hop totter tyt toe, dat hy versien wort mit eene kercke ofte provende. Voort elcke Parochypape van elcker kercke van Kennemerlant x stuyvers, ende elcken Coster iii stuyvers, Haren Florens den Persone van Lummen drie pont, elcke Capellaen die Capelryen hebben binnen der kercke van Haerlem x stuyvers, Haren Florens van den Sande x pont, den Persone van Mysen x pont, Broeder Nicolaes van Wesepe x stuver, Broeder Henrick van Mase x stuyvers, Broeder Henrick van Pitvliet x pont, Haren Screvel den monnick enen silveren schale. Voert Haren Gerrit Scholaster tot Haerlem x pont, ende enen (...) Alewyn x pont, ende eene coe, Haren Witten x pont, Baert x pont, Jordaen x pont, ende Gerretgen mynen neve v pont, ende den grauwen heynst, Peter Jacobssoon xxx stuyvers ende elck Bode anders binnenshuys x stuyvers, Joncfrou Geertrut x pont, Wildaem van Buten xl schellingen, ende twee coeyen. Voort den cogge, die ik te Medenblick hebben, bewyse ick Willam van Schoorle voor syn gelt, dat ik ingenomen hebbe van synen lande ende van synen renthen. Voort die van den nywen Clooster by Haerlem x pont, ende myn groote roode vool, ende al myn harnasch, ende al dat tot mynen lyve behoort ende iii coeyen, twee bedden, twee dekenen, twee paar slaepplakens, ende die door grauwe bonte dekene, ende Haren Menses onderlinge mynen cleenen voetnappe. Ende in desen voorseyden nywen Clooster kiese ick myn legerstede, ende al dat men mit myn dair brenget, dat begeere ick dat men dair late. Ware dat saecke dat ick doot bleve, ende myn lichaem niet vonde, soo begeere ick dat men myn utinge doe in den sleven Clooster mit alsucke dingen, als hier voor bescreven staen. Ende waerom dat ick 't begeere is, om dat ick 't selve gesticht hebbe, ende bidde myn wyve, myn Broeder, ende myn Suster, dt sy hem vordelyck sijn, ende behulpich door Gods wille, ende door mynre sielen wille. Ende dit voerseide testament vredelyck mynen wive aen Haren Gerrit den Scholastre van Haerlem uyttereyken van mynen eersten renten van der tiende van Warmenhusen, ende myn onrecht dair mede te betalen. Ende om dat ick wille dat die vaste ende stade blive heb ick desen brief besegelt mit mynen segel, ende om die meerre vestenisse so heb ick gebeden myne lieve medegesellinne Margrieten, dat sij'n besegelt heeft mit horen segel. Gegeven in 't jaer ons Heeren clo.ccc ende x op St. Gregorius dach.

---

³³⁶ A. Matthaeus, *Vetera Aliquat Testamenta* (Den Haag, 1740), blz. 348-350, d.d. 12-3-1311 (1310, St. Gregorius dach); Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 39, d.d. 12-3-1311; NHA, *Kloosters te Haarlem inv.nr. 132, Cartularium St. Jan te Haarlem*, fol. 18 (regist 89), d.d. 12-3-1311 (1310, des vridaghes op Sente Gregoriusdach). [Toepassing paasstijl]

Verwijzingen naar gedrukte bronnen en literatuur

Corpus Sigillorum Neerlandicorum. *De Nederlandsche zegels tot 1300* ('s-Gravenhage, 1937-1940). [CSN]

Necrologium van de Abdij Egmond (kalender van begunstigers), in: *Huiszittend Leeven II-1* (Amsterdam, 1812), blz. 90-140. [Necrologium Abdij Egmond]

Necrologium van Sint Salvator (Oudmunster) te Utrecht, in: *Archief voor de geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht*, 10^e deel (1882), 11^e deel (1883) 12^e deel (1884). [Necrologium Oudmunster]

Necrologium der Sint Servaas-abdij te Utrecht, in: *Archief voor de geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht*, 27^e deel (1901). [Necrologium Sint Servaes]

Frans Angevaere, *Rechtsprekers & Schuinsmarcheerders. De geschiedenis van het geslacht Van Noordwijk & Van de Boekhorst* (Noordwijk, 2014). [Van Noordwijk]

W.A. Beelaerts van Blokland, De afkomst van het geslacht van Egmond van Merenstein, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 32 (1914). [Van Egmond van Merenstein]

Johannes de Beke, *Croniken van den Stichte van Utrecht ende van Hollant* ('s-Gravenhage, 1982). Uitgegeven door H. Bruch. RGP Grote Serie no. 180. [Kroniek]

J.W. Berkelbach van der Sprenkel, *Regesten van oorkonden betreffende de Bisschoppen van Utrecht uit de jaren 1301-1340* (Utrecht, 1937). [Oorkonden Bisschoppen]

P. Cornelissonij Bockenberghij (P.Cz. Bockenbergh), *Egmondanorum; Potentissimae Hollandiae gentis: Historia et Genealogia* (Leiden, 1589). [Van Egmond]

W.G. Brill, *Rijmkroniek van Melis Stoke* (Utrecht, 1983). [Rijmkroniek van Melis Stoke]

H.M. Brokken, *Het ontstaan van de Hoekse en Kabeljauwse twisten* (Zutphen, 1982). [Hoekse en Kabeljauwse twisten]

Gisbertus Brom, *Bullarium Trajectense. Romanorum Pontificum Diplomata quotquot olim usque ad Urbanum Papam VI (an. 1378) in Veterem Episcopatum Trajectensem Destinata*. Volumen primum (Den Haag, 1891-96). [Bullarium Trajectense-1]

A.W.E. Dek, *Genealogie der graven van Holland* (Zaltbommel, 1969). [Graven van Holland]

A.W.E. Dek, *Genealogie der Heren en Graven van Egmond* (Zaltbommel, 1970). [Van Egmond]

P. Ernsting en J.D. Winsemius, *Regesten van oorkonden en akten voorkomende in de registers van de heren van Putten en Strijen* ('s-Gravenhage, 1969). Provinciale Inspectie der Archieven in Zuid-Holland.³³⁷ [Oorkonden Putten en Strijen]

J.J. de Geer tot Oudegein, *Archieven der Ridderlijke Duitsche Orde, balie van Utrecht* (Utrecht 1871). In twee delen. [Ridderlijke Duitsche Orde]

---

³³⁷ Niet uitgegeven. Een exemplaar is op de bibliotheek van de vereniging aanwezig.

W. van Gouthoeven, *D'oude Chronijcke ende historiën van Holland (met West-Vriesland), van Zeeland ende van Utrecht* (Dordrecht, 1620). [D'oude Chronijcke]

Ronald de Graaf, *Oorlog om Holland 1000-1375* (Hilversum, 1996). [Oorlog om Holland]

J.W. Groesbeek, *Middeleeuwse kastelen van Noord-Holland* (Rijswijk, 1981). [Kastelen Noord-Holland]

M. Gumbert-Hepp e.a., *Annalen van Egmond (Annales Egmundenses en Chronicon Egmundanum)* (Hilversum, 2007). [Annalen van Egmond]

C. Hoek, De oudste heren van Rhoon. Een bijdrage tot de geschiedenis van enkele geslachten, gegoed in de verdronken Riederwaard, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 86 (1969). [Rhoon]

C. Hoek, Repertorium op de lenen van de hofstad Egmond in Delfland, Schieland, Putten en IJsselmonde, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 31 (1976). [Leenkamer Egmond-1]

J. Hof, *De abdij van Egmond van de aanvang tot 1573* ('s-Gravenhage-Haarlem, 1973). Hollandse Studiën 5. [Egmond]

A. Hulshof, Egmondse annalen uit de veertiende eeuw, in: *Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap*, 35e deel (1914). [Egmondse annalen]

A.C.F. Koch (ed), *Oorkondenboek van Holland en Zeeland tot 1299*. [OHZ]

Deel I: eind van de 7^e eeuw tot 1222 ('s-Gravenhage, 1970).

Deel II: 1222 tot 1256 (Assen/Maastricht, 1986).

Deel III: 1256 tot 1278 (Assen/Maastricht, 1992).

Deel IV: 1278 tot 1291 (Assen, 1997).

Deel V: 1291 tot 1299 (Den Haag, 2005).

J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Egmond, 1270-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 34 (1979). [Leenkamer Egmond]

J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Putten, 1229-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 34 (1979). [Leenkamer Putten]

J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de abdij Egmond, 12^e eeuw-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 53 (1998). [Leenkamer Abdij Egmond]

J.C. Kort, Naaldwijk en zijn heren tot 1506, in: *Naeltwick, 1198-1998* (Naaldwijk, 1998). [Van Naaldwijk]

J.C. Kort †, De familie Van Voorne en haar heerlijkheid, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 127 (2010). [Familie van Voorne]

A. Johanna Maris, *Van voogdij tot maarschalkambt. Bijdrage tot de geschiedenis der Utrechts-bisschoppelijk staatinstellingen, voornamelijk in het Nedersticht* (Utrecht, 1954). [Voogdij]

P.A. Meilink, *Het archief van de abdij van Egmond* ('s-Gravenhage, 1951). [Abdij Egmond]

Frans van Mieris, *Groot Charterboek der Graaven van Holland, van Zeeland en Heeren van Vriesland, beginnende Met de eerste en oudste Brieven van die Landstreeken, en eindigende met den dood van onze Gravinne, Vrouwe Jacoba van Beyere, in 4 delen* (Leyden, 1753-1756). [Van Mieris]

P.L. Muller, *Regesta Hannonensia. Lijst van Oorkonden betreffende Holland en Zeeland, 1299-1345, die in het charterboek van Van Mieris ontbreken* ('s-Gravenhage, 1882). [Regesta Hannonensia]

S. Muller Fz., De oudste goederenlijst der Abdij van Egmond, in: *Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap*, 45^e deel (1914). [Oudste goederenlijst van de abdij Egmond]

S. Muller (e.d.), *Oorkondenboek van het Sticht Utrecht tot 1301*. [OSU]

Deel I: 695-1197 (Utrecht, 1920).

Deel II: 1198-1249 ('s-Gravenhage, 1940).

Deel III: 1249-1267 ('s-Gravenhage, 1949).

Deel IV: 1267-1290 ('s-Gravenhage, 1954).

Deel V: 1291-1301 en supplement op de delen I-V 966-1296 ('s-Gravenhage, 1959)

Willem Procurator, *Kroniek*. Editie en vertaling van het Chronicon van Willelmus Procurator door Marijke Gumbert-Hepp met medewerking van J.P. Gumbert (Hilversum, 2001). [Kroniek]

J.-Th. de Raadt, *Sceaux Armoriés des Pays-Bas et des Pays Avoisinants. Recueil historique et héraldique*. Deel I en II (Bruxelles, 1898), deel III (1900), deel IV (1901). [Sceaux Armoriés]

J.B. Rietstap, *De wapens van den Nederlandschen adel* (Groningen, 1890). [Wapens]

L.A.J.W. Baron Sloet, *Oorkondenboek der Graafschappen Gelre en Zutphen tot op den slag van Woeringen, 5 juni 1288* ('s-Gravenhage, 1872). [OGZ]

A.J. van der Valk, Repertorium op de grafelijke lenen in Naaldwijk, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 39 (1983). [Grafelijke lenen Naaldwijk]

A.J. van der Valk, Repertorium op de grafelijke lenen in Monster, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 39 (1983). [Grafelijke lenen Monster]

H.J.J. Vermeulen, Drie generaties Van Oudshoorn, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 116 (1999). [Van Oudshoorn]

Internet

Registers van de Hollandse grafelijkheid, 1299-1345. Een bewerking van 3.522 teksten, die openbaar te raadplegen zijn op de website van het Huygens ING (www.huygens.knaw.nl).

Repertoria op de leenkamers. Alle bewerkingen (repertoria) van leenkamers, ook de niet gepubliceerde, zijn voor iedereen openbaar te raadplegen op de Hollandse Genealogische Databank (www.hogenda.nl).

Afkortingen

AGH   Archief Graven van Holland

NA
NHA

Nationaal Archief
Noord-Hollands Archief